

אוסטריה ¹	
(1) מבנה משטרי	רפובליקה פדרלית המורכבת מתשע מדינות. תפקיד הנשיא סמלי, והפרלמנט מורכב משני בתים: המועצה הלאומית והמועצה הפדרלית. ראש הממשלה הוא ראש הרשות המבצעת ומתמנה ע"י הנשיא.
(2) מבנה מערכת המשפט	רשות שופטת עצמאית. מערכת בתי המשפט מחולקת לארבעה: בתי דין אזוריים, אזוריים גבוהים, ביהמ"ש העליון וביהמ"ש החוקתי. ביהמ"ש העליון הוא הערכאה הגבוהה ביותר לערעורים. ² ביהמ"ש החוקתי אחראי לפרש את החוקה ולבטל חוקים שאינם תואמים את האמור בה. ³
בית המשפט העליון	
(3) שיטת מינוי שופטים	בסמכות הנשיא. הנשיא מוסמך להאציל את הסמכות לשר אחר, שלרוב יהיה שר המשפטים. ⁴ ועדות פנימיות של בית המשפט מגבשות רשימות של מועמדים המוגשות לנשיא או לשר שהאציל לשם כך (בדרך כלל לשר המשפטים). ⁵
(4) מי ממונה לשפיטה? (תנאים וכישורים)	בעל השכלה משפטית, הצלחה בבחינה שיפוטית וניסיון של ארבע שנים במשפטים, מתוכן לפחות שנה בהתמחות בשפיטה. משפטנים אקדמאיים יכולים להתמנות ללא דרישות אלו. ⁶
(5) סוף כהונה והליכי הדחה	פרישה בגיל 70. ככלל, עקרון העצמאות השיפוטית בא לידי ביטוי בכך שלא מדיחים את השופטים או מעבירים אותם מתפקידם, אלא בהחלטת בית משפט על פי עילות המנויות בחוק. ⁷

¹ עמיחי כהן, גיא לוריא ונדיב מרדכי ההתמקדות במודל בחירת השופטים - כשלים מתודולוגיים בדיון העכשווי, 34 (2021);

שי ניצן כהן, שמעון נטף ואביעד בקשי בחירת שופטים לבתי משפט חוקתיים מחקר השוואתי, 27 (2019).

² UPDATE: A Brief Overview of the Austrian Legal Information System and Laws, Helmut Weichsel, GLOBALEX (2021), <https://www.nyulawglobal.org/globalex/Austria1.html>.

³ The Constitutional Court, 2018.

https://www.vfgh.gv.at/verfassungsgesichtshof/publikationen/information_material.en.html

⁴ סי' 86 לחוקת אוסטריה בתרגומה לאנגלית בכתובת:

https://constitutionnet.org/sites/default/files/Austria%20_FULL_%20Constitution.pdf

⁵ סי' 32 (4) ל-the Austrian Act on the Service of Judges and Public Prosecutors (בגרמנית),

<https://www.ris.bka.gv.at/GeltendeFassung.wxe?Abfrage=Bundesnormen&Gesetzesnummer=10008187>

⁶ שם, סי' 26.

⁷ The Austrian Judicial System, Federal Ministry for constitutional Affairs, 28-29 (2018)

https://www.justiz.gv.at/file/8ab4ac8322985dd501229d51f74800f7.de.0/cover_und%20text_the%20austrian%20judi

⁸ חוקת אוסטריה, לעיל ה"ש 4, בסי' 88. [cial%20system_neu.pdf?forcedownload=true](https://www.justiz.gv.at/file/8ab4ac8322985dd501229d51f74800f7.de.0/cover_und%20text_the%20austrian%20judi)

<div> <div></div> <div></div> </div> אוסטריה¹		
(6)	מינוי נשיא	ועדה נפרדת שומעת את המועמדים ומגבשת המלצה לשר עבור מינוי נשיא וסגן נשיא לבימ"ש העליון. ⁸
בית משפט לחוקה		
(3)	שיטת מינוי שופטים	בית המשפט לחוקה מורכב מ-14 שופטים: נשיא, סגן נשיא ו-12 חברים נוספים. בנוסף, ישנם ששה שופטים מחליפים שיושבים בהרכב אם השופטים הרגילים נעדרים (בעקבות מחלה או ניגוד עניינים בתיק). ⁹ הנשיא, סגנו, ששה שופטים מכהנים ושלושה שופטים מחליפים נבחרים על ידי הממשלה מקרב השופטים, עובדי הציבור או משפטנים מהאקדמיה המשפטית. יתר השופטים מתמנים ברוב רגיל על ידי הפרלמנט – שלושה שופטים מכהנים ושני שופטים מחליפים ממונים על ידי האסיפה הלאומית, ושלושה שופטים מכהנים ושופט מחליף אחד ממונים על ידי האסיפה הפדרלית. בפועל, לרוב, החלוקה מאזנת בין שתי המפלגות המרכזיות במדינה. ¹⁰
(4)	מי ממונה לשפיטה? (תנאים וכישורים)	בעל תואר אקדמי משפטי ובמדעי המדינה וניסיון של לפחות 10 שנות עבודה בתחום הלימודים.
(5)	סוף כהונה והליכי הדחה	פרישה בגיל 70. ככלל, עקרון העצמאות השיפוטית בא לידי ביטוי בכך שלא מדיחים את השופטים או מעבירים אותם מתפקידם, אלא בהחלטת בית המשפט החוקתי. ¹¹
(6)	מינוי נשיא	הנשיא מתמנה על דעת הממשלה (כחלק מהשופטים בהרכב שנבחרים על ידי הממשלה, כאמור). ¹²

⁸ The Austrian Act on the Service of Judges and Public Prosecutors, לעיל ה"ש 5, בסי' 32.

⁹ Members of the Constitutional Court: overview באתר בית המשפט לחוקה של אוסטריה: https://www.vfgh.gv.at/verfassungsgerichtshof/verfassungsrichter/members_of_the_constitutional_court_overview.en.html

¹⁰ בחירת שופטים לבתי משפט חוקתיים – מחקר השוואתי, לעיל ה"ש 1, בעמ' 27.

¹¹ The Austrian Judicial System, לעיל ה"ש 6, בעמ' 15; Members of the Constitutional Court: overview, לעיל ה"ש 9.

¹² הודיה קין מינוי נשיא בית-משפט עליון: סקירה משווה 5 (הכנסת, מרכז מחקר ומידע 2003).

<p>מונרכיה חוקתית בראשה עומד ה"מושל הכללי" כנציג הכתר בבריטניה שסמכויותיו טקסיות. פדרציה המורכבת משש מדינות ומטריטוריות נוספות. לממשלה הפדרלית סמכויות ביטחוניות, חוץ, הגירה וכד', ולמדינות ולטריטוריות סמכויות נרחבות בתחום משפט, חינוך, בריאות וכד'. באוסטרליה שני בתי פרלמנט פדרליים – הבית התחתון הוא זה הממנה את הממשלה ומורכב מנציג מכל מחוז בחירה במדינה. הבית העליון מורכב מ-12 נציגים מכל מדינה, ושני נציגים מכל טריטוריה. שרים נבחרים משני בתי הפרלמנט. למדינה יש חוקה נוקשה מאד אך אינה כוללת מגילת זכויות אדם מלאה. עם זאת, ניתן למצוא עיגון זכויות במקורות נוספים ובהם חקיקה פדרלית (כגון – חוק זכויות האדם).</p>	(1) מבנה משפטי
<p>חלק מהמשפט המקובל. ערכאות משפטיות נפרדות לכל מדינה. לאוסטרליה גם בימ"ש עליון פדרלי ולו סמכות השיפוט הכללית לערעורים על כל בתי המשפט הפדרליים והמדינתיים האחרים וכן סמכות להכריע בשאלות חוקתיות. לבתי המשפט הפדרליים יש גם אפשרות לפסול חוקים שאינם עומדים בהלימה לחוק (סמכות שהוכרה בפסיקה).</p>	(2) מבנה מערכת המשפט
בית המשפט העליון	
<p>באופן רשמי - מינוי על ידי המושל הכללי, אך שר המשפטים הוא זה שממנה את המועמדים בפועל. בחוק נקבע כי על המושל הכללי להתיעץ לפני המינוי עם שרי המשפטים של המדינות באוסטרליה. כמו כן, ישנו נוהג חוקתי של התייעצויות נוספות.</p>	(3) שיטת מינוי שופטים
<p>ישנו איסור בחוקה על מינוי שופטים שהגיעו לגיל 70. תנאי סף נוספים הם כהונה כשופט פדרלי או באחת המדינות והטריטוריות, או רישום כעורך דין בכיר (המוסמך להופיע בפני בתי משפט עליונים) חמש שנים לפחות.</p>	(4) מי ממונה לשפיטה? (תנאים וכישורים)

¹³ Rachel Davis & George Williams, *Reform of the judicial Appointment Process: Gender and the Bench of the High Court of Australia*, 27 MELBOURNE UNI. L. REV. 819, 823-825 (2003); Twidale, Charles Rowland, Powell, Joseph Michael, Lange, Robert Terence, Veevers, John J., Rickard, John David, Roe, Michael and Ride, W.D.L., "Australia". *Encyclopedia Britannica*, 23 Jan. 2023. אוסטרליה; <https://www.fedcourt.gov.au/about/judges>; <https://www.legislation.gov.au/Details/C2004A02147>; High Court of Australia Act 1979-76-77.

	אוסטרליה ¹³	
(5) סוף כהונה והליכי הדחה	פרישה בגיל 70. הדחה תהיה על ידי המושל הכללי לפי בקשה של שני בתי הפרלמנט על רקע התנהגות לא הולמת או חוסר יכולת.	
(6) מינוי נשיא	באותה הדרך כמו יתר השופטים.	
(7) מנהגים נוספים הנוגעים להליך המינוי	יש מנגנון מובנה של התייעצות טרם הבחירה שאינו מעוגן בחקיקה. שר המשפטים מתייעץ עם שופטים, חברי לשכת עורכי הדין, שרי משפטים של המדינות, דיקני בתי ספר למשפטים וארגונים משפטיים נוספים. לאחר מכן, שמות המועמדים עוברים לדיון בקבינט (המורכב מראש הממשלה, ראשי הטריטוריות, ומספר שרים מרכזיים). הקבינט שוקל את ההמלצה – מאשר, דוחה, או ממליץ על מועמד אחר.	

		איטליה ¹⁴
(1)	מבנה משטרי	רפובליקה דמוקרטית חוקתית שבראשה עומד נשיא. לפרלמנט שני בתים – לשכת הנבחרים (התחתון) נבחרת בשיטת ייצוג יחסי, והסנאט (העליון) נבחר באותו אופן אך כולל חברים נוספים שמונו על ידי נשיאים ונשיאי עבר. שני הבתים ממנים יחד את הנשיא והוא זה שממנה את ראש הממשלה.
(2)	מבנה מערכת המשפט	שיטת המשפט הקונטיננטלי. השופטים מתקדמים בתפקידי השפיטה בדומה להתקדמות במגזר הציבורי (למשל כנגזרת של ותק). הערכאה הגבוהה ביותר היא בימ"ש העליון ויש ערכאות נוספות למשפט מינהלי, צבאי ומיסים. בית המשפט לחוקה באיטליה מוסמך לבטל חוקים שסותרים את החוקה, לפתור סכסוכים בין רשויות שלטוניות שונות, וכן נתונה לו הסמכות להחליט בסוגיות שונות שהפרלמנט מעלה.
בית המשפט העליון		

¹⁴ בחירת שופטים לבתי משפט חוקתיים – מחקר השוואתי, לעיל ה"ש 1, בעמ' 50; גיא לוריא **הוועדה לבחירת שופטים** (2019), עמ' 91; Signoretta, Paola E., Palma, Giuseppe Di, Nangeroni, Giuseppe, King, Russell L., Clark, Martin, Lerner, John, Powell, James M., Lovett, Clara M., Marino, John A., Berengo, Marino, Wickham, Christopher John, Palma, Giuseppe Di, Foot, John and Knights, Melanie F., "Italy". *Encyclopædia Britannica*, 25 Jan. 2023.

מועצת שפיטה עליונה שאחד מתפקידיה הוא מינוי שופטים. במועצה חברים נשיא המדינה, התובע הכללי, וראש בית המשפט לחוקה. 2/3 מהחברים הנוספים נבחרים ע"י שופטים, ו-1/3 מורכב מפרופסורים למשפטים ומעורכי דין בעלי ותק של 15 שנה שמונו ע"י הפרלמנט. ¹⁵	(3) שיטת מינוי שופטים
כדי להתחיל בקריירה שיפוטית יש לעבור בחינה ממשלתית, לאחר השלמת ההכשרה השיפוטית בבתי הספר למשפטים. עובדי ציבור, אקדמאיים משפטיים, ועורכי דין בעלי ותק מסוים גם רשאים לגשת לבחינה. לאחר מכן שופטים יתקדמו במערכת המשפטים לפי מינויים של מועצת השפיטה. ¹⁶	(4) מי ממונה לשפיטה? (תנאים וכישורים)
לא ניתן לפטר שופטים, אלא בהליך משמעותי מול מועצת השפיטה.	(5) סוף כהונה והליכי הדחה
בחירה של המועצה השיפוטית. ¹⁷	(6) מינוי נשיא
בית משפט לחוקה	
בית המשפט מורכב מ-15 שופטים: חמישה נבחרים על ידי הנשיא (אינו ראש הרשות המבצעת; נבחר על ידי הפרלמנט); חמישה נבחרים על ידי שני בתי הפרלמנט (הרשות המחוקקת) ברוב מיוחס של לפחות 2/3 מהמצביעים בשלושת הניסיונות הראשונים, ושל 3/5 מהמצביעים במקרה שניסיונות אלו לא צלחו; חמישה נבחרים ברוב מוחלט על ידי נציגים מבתי המשפט העליונים במדינה (הרשות השופטת).	(3) שיטת מינוי שופטים
שופטים בכירים, פרופ' למשפטים או עורכי דין בעלי ניסיון של 20 שנה לפחות. חמשת המועמדים הממונים על ידי הפרלמנט (שלוש אינם שופטים מכהנים אלא עורכי דין או אנשי אקדמיה משפטית) משקפים בדרך כלל את יחסי הכוחות הפוליטיים במדינה – לעיתים אף ממונים אנשים שניהנו בעבר כחברי פרלמנט.	(4) מי ממונה לשפיטה? (תנאים וכישורים)

¹⁵ ס' 104 לחוקת איטליה בתרגומה לאנגלית בכתובת:https://www.senato.it/documenti/repository/istituzione/costituzione_inglese.pdf¹⁶ *The Italian Judicial System*, Consiglio Superiore della Magistratura 27-29 (2015)https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Issues/IJudiciary/JudicialCouncils/Italy_2.pdf¹⁷ *New Chief Justice for Italy*, Network of the Supreme Courts of the European Union (2020),<https://network-presidents.eu/news/new-chief-justice-italy>

		איטליה ¹⁴
(5)	סוף כהונה והליכי הדחה	תקופת הכהונה היא תשע שנים ללא אפשרות הארכה. אין אפשרות להדחת שופטים באמצעות גורמים הפוליטיים בלבד. ¹⁸
(6)	מינוי נשיא	הנשיא נבחר מקרב שופטי בית המשפט העליון ועל ידם לתקופה של שלוש שנים שניתנת להארכה, בדרך כלל לפי שיטת הסניוריטי. ¹⁹
(7)	מנהגים נוספים הנוגעים להליך המינוי	מקובל כי נשיא המדינה, בבואו לבחור את חמשת המועמדים שבתחום סמכותו, ממנה שופטים תוך שאיפה לאזן את השופטים שמונו על ידי הפרלמנט, ולוודא כי הרכב בית המשפט לחוקה אכן משקף כהלכה את גיוונה הפוליטי, התרבותי והאידיאולוגי של המדינה.

		איסלנד
(1)	מבנה משטרי	מוגדרת כרפובליקה רב מפלגתית עם בית מחוקקים אחד. הרשות המבצעת נהנית מרוב בפרלמנט. ²⁰ הנשיא נבחר בבחירות ישירות במדינה וסמכויותיו דומות לסמכויות נשיא בדמוקרטיה אירופאיות מערביות אחרות. ²¹
(2)	מבנה מערכת המשפט	המערכת המשפטית באיסלנד מבוססת על בתי משפט מחוזיים ובית משפט עליון. כמו כן, ישנו בית דין לעבודה ובית משפט לערעורים (בית משפט שממוקם בין בית משפט מחוזי לעליון). ²²
בית המשפט העליון		

¹⁸ The Italian Constitutional Court, Servizio Studi and Segreteria generale of the Constitutional Court, 14 (2020)

¹⁹ https://www.cortecostituzionale.it/documenti/download/pdf/lacorte_depliant_EN.pdf; שם, בעמ' 20.

²⁰ The Structure of the Court באתר בית המשפט לחוקה של איטליה:

https://www.cortecostituzionale.it/jsp/consulta/istituzioni/la_struttura_EN.do

²¹ Kristinsson, Valdimar, Karlsson, Gunnar and Matthíasson, Björn. "Iceland". *Encyclopedia Britannica*, 30 Nov. 2022.

²² שם.

²³ The Judicial System in Iceland, Government of Iceland, <https://www.government.is/topics/law-and-order/the-judicial-system-in-iceland/>; *Iceland's Judicial System*, Stockholm Institute for Scandinavian Law,

<https://www.scandinavianlaw.se/pdf/51-29.pdf>

	איסלנד
<p>בבית המשפט העליון המינוי הוא על ידי נשיא המדינה, בהתבסס על ההמלצות של שר המשפטים. שר המשפטים ממנה ועדה מייעצת לבחינת כישורי המועמדים לשיפוט הכוללת שני נציגים הנקבעים על ידי בית המשפט העליון, אחד מהם אינו מכהן כשופט בפועל; חבר שימונה על ידי "The Judicial Council" (גוף שאמון על הנהלת בתי המשפט המורכב מארבעה שופטים שנבחרו על ידי שופטים, ונציג אחד של שר המשפטים); חבר שתמנה לשכת עורכי הדין; חבר מטעם הפרלמנט. יש דגש על יכולות מקצועיות וידיעות בתחום המשפט. בבתי המשפט המחוזיים השופטים ממונים במישרין על ידי שר המשפטים. משרות השיפוט לשתי הערכאות מפורסמות ברבים.²³</p>	<p>(3) שיטת מינוי שופטים</p>
<p>מי שהגיע לגיל 30 (לעליון – 35); אזרח; כשירות נפשית ופיזית; כשירות משפטית; לא נמצא אשם בעבירה פלילית ולא נהג באופן שעלול לפגום במהימנות מעמד השופטים; תואר אקדמי רלוונטי; שימש במשך שלוש שנים כשר בפרלמנט/ ליטיגטור/ עבודה במשרה מלאה בשירותים משפטיים במדינה או בעירייה; לצורך מינוי כשופט בעליון – נדרש שיהיה שלוש שנים בבית המשפט המחוזי, שימש כפרופסור למשפטים, מפקד משטרה/ מפכ"ל מחוז, או מילא תפקידים שונים בפרקליטות או עבודה המספקת ניסיון משפטי דומה.²⁴</p>	<p>(4) מי ממונה לשפיטה? (תנאים וכישורים)</p>
<p>הדחה תהיה רק בהחלטת בית המשפט. העברה זמנית של שופט מתפקידו תעשה במקרים שבהם אחד מהתנאים לשיפוט חדלו מלהתקיים, או אם יואשם בעבירה.²⁵</p>	<p>(5) סוף כהונה והליכי הדחה</p>
<p>נבחר מתוך שופטי ביהמ"ש העליון, לתקופה של חמש שנים.²⁶</p>	<p>(6) מינוי נשיא</p>

²³ Consultative Council of European Judges, Questionnaire on the independence of judges, their appointment and Act on the ; careers, and funding of the courts, Reply submitted by Iceland (2001), <https://rm.coe.int/1680747ce8>, judiciary 1998, <https://www.government.is/publications/legislation/lex/?newsid=05de7282-f47f-11e7-9423-005056bc530c>

²⁴ Reply submitted by Iceland, לעיל ה"ש 23.

²⁵ שם.

²⁶ About the Supreme Court, <https://www.haestirettur.is/en/>

	
<p>(1) מבנה משטרי</p> <p>שיטת המשטר היא פרלמנטרית. הפרלמנט מורכב משני בתים - עליון ותחתון. נשיא אירלנד משמש כראש המדינה ונבחר ישירות ע"י הציבור. הנשיא נחשב כ"מגן החוקה", והוא רשאי, בנסיבות מסוימות להביא הצעת חוק שהתקבלה ע"י הפרלמנט במשאל עם או להפנותה לביהמ"ש העליון כדי להחליט על חוקתיותה.</p>	
<p>(2) מבנה מערכת המשפט</p> <p>מדינת משפט מקובל. בית המשפט העליון משמש כערכאת ערעור עליונה וכבית משפט לעניינים חוקתיים בכל הנוגע לפסילת חוקים בשל אי חוקתיות; בית משפט גבוה; בית משפט לערעורים; בית משפט אזורי; ובית משפט מקומי.</p>	
בית המשפט העליון	
<p>(3) שיטת מינוי שופטים</p> <p>בבית המשפט העליון מכהנים נשיא, תשעה שופטים נוספים, וכן נשיא בית המשפט לערעורים ונשיא בית המשפט הגבוה. שופטים שאינם מכהנים מתוקף תפקידם נבחרים על ידי הרשות המבצעת, וממונים באופן טקסי ע"י נשיא המדינה (שאינו ראש הרשות המבצעת).</p>	
<p>(4) מי ממונה לשפיטה? (תנאים וכישורים)</p> <p>שופטים בערכאות עליונות, שופטים בערכאות ביניים עם ניסיון של לפחות שנתיים או עו"ד בעלי ותק של 12 שנים לפחות שעסקו באופן אקטיבי בעריכת דין לפחות בשנתיים שקדמו למינוי. מועמדים שאינם שופטים ומבקשים להתמנות – פונים למועצה המייעצת למינוי שופטים (המלצתה אינה מחייבת).</p>	
<p>(5) סוף כהונה והליכי הדחה</p> <p>שופטים מכהנים עד פרישה (גיל 70). ניתן להדיח אותם מתפקידם רק במקרה של חוסר יכולת או התנהגות פסולה, לפי החלטה של שני בתי הפרלמנט.</p>	

²⁷ Edwards, Robert Walter Dudley, Fanning, Ronan, Boland, Frederick Henry, Kay, Sean and Ranelagh, John O'Beirne. "Ireland". *Encyclopedia Britannica*, 25 Jan. 2023; The Role of the Chief Justice, באתר בית המשפט העליון של אירלנד : <http://www.supremecourt.ie/SupremeCourt/sclibrary3.nsf/pagecurrent/B86A2D50F97D4EB480257315005A41D2> ; ס' 34 לחוקת אירלנד, <https://www.irishstatutebook.ie/eli/cons/en/html> , opendocument&l=en

	אירלנד ²⁷	
<p>הנשיא נבחר על ידי הקבינט של הממשלה וממונה באופן פורמלי ע"י נשיא אירלנד. אין הסדרה בחקיקה לגבי אופן המינוי של הנשיא. הנוהג הוא תהליך לא רשמי שבו ראש הממשלה, סגן ראש הממשלה, היועמ"ש ושר המשפטים מתייעצים באופן פרטי כדי להביא מינוי מוצע לממשלה.</p>	(6) מינוי נשיא	
<p>המועצה המייעצת למינוי שופטים היא בעלת תפקיד מייעץ בלבד, אך כשהממשלה מבקשת להמליץ לנשיא על מועמד עליה לשקול קודם כל את מועמדותם של מי שהמועצה המליצה על מינויים (אלא אם יש מועמדים המכהנים כבר במשרה שיפוטית אשר המועצה לא מייעצת לגביהם). המועצה מונה 11 חברים: 5 שופטים (נשיא העליון ו-4 נשיאי בימ"ש מערכאות נמוכות), היועמ"ש, 2 עו"ד שנבחרים ע"י לשכות עו"ד, 3 נציגים שנבחרים ע"י שר המשפטים (חסרי רקע משפטי).</p>	(7) מנהגים נוספים הנוגעים להליך המינוי	

	אסטוניה ²⁸	
<p>רפובליקה פרלמנטרית (בית אחד בפרלמנט, הכולל 101 חברים). נשיא אסטוניה רשאי להכריז על חוק חדש כבלתי-חוקתית²⁹ (הנשיא נבחר בפרלמנט ברוב של שני שלישים).</p>	(1) מבנה משטרי	

²⁸ אתר בית המשפט העליון של אסטוניה : <https://www.riigikohus.ee/en/supreme-court-estonia#>

²⁹ סי' 107 לחוקת אסטוניה בתרגומה לאנגלית בכתובת : https://www.constituteproject.org/constitution/Estonia_2015.pdf?lang=en

	אסטוניה ²⁸	
הערכאה הגבוהה ביותר היא בית המשפט העליון, מתחתיו שני בתי משפט מחוזיים, ומתחתיו בתי משפט בערכאה ראשונה ובתי משפט אדמיניסטרטיביים. ³⁰ בית המשפט העליון באסטוניה רשאי לבטל חוקים שאינם חוקתיים. ³¹ בחוקת אסטוניה מעוגן עקרון ההפרדה והאיזון בין הרשויות; ³² בית המשפט העליון אחראי באופן עצמאי לניהולו ולתקציבו, והוא ממומן ישירות מתקציב המדינה (ולא דרך משרד המשפטים או הנהלת בתי המשפט). ³³	(2)	מבנה מערכת המשפט
	בית המשפט העליון + מותב נפרד של תשעה שופטים לביקורת חוקתית	
שופטי העליון מתמנים על ידי הפרלמנט באסטוניה, על-פי הצעת נשיא בית המשפט העליון, לאחר שזה הקשיב תחילה לעמדת שופטי העליון ומועצת הנהלת בתי המשפט ביחס למועמד/ת. ³⁴ ההצבעה למינוי שופטי העליון היא חשאית, ונדרש לכך רוב רגיל בהצבעה בפרלמנט. ³⁵ שופטי המותב החוקתי נבחרים ע"י שאר שופטי העליון. ³⁶	(3)	שיטת מינוי שופטים
	(4) מי ממונה לשפיטה? (תנאים וכישורים)	
אזרח אסטוניה בעל תואר שני במשפטים, בעל High moral character, ואדם ללא הרשעות או עבירות משמעת. שופט עליון נדרש להיות עו"ד מוכר בעל ניסיון. ³⁷ עמידה בתנאים אלו נבחנת ע"י ועדת הערכה לשפיטה, שכוללת 12 שופטים, נציגי אקדמיה ונציגי משרד המשפטים. ³⁸	(5) סוף כהונה והליכי הדחה	
גיל הפרישה הוא 68 שנים. ניתן לפטר שופט מתפקידו אם הוא הורשע בפלילים או בעבירת משמעת. ³⁹		

³⁰ Estonian Court System, באתר בית המשפט העליון באסטוניה: <https://www.riigikohus.ee/en/estonian-court-system>

³¹ חוקת אסטוניה, לעיל ה"ש 29, בסי' 152.

³² שם, בסי' 4.

³³ אתר בית המשפט העליון של אסטוניה, לעיל ה"ש 28.

³⁴ סי' 55 (4) לחוק בתי המשפט של אסטוניה בתרגומו לאנגלית בכתובת:

https://www.riigiteataja.ee/en/compare_wordings?grupid=100274&vasakAktId=502032022003

³⁵ סי' 79-78 לכללי הפרוצדורה של הפרלמנט באסטוניה, בתרגומם לאנגלית בכתובת:

<https://www.riigiteataja.ee/en/eli/518112014003/consolide>

³⁶ חוק בתי המשפט של אסטוניה, לעיל ה"ש 34, בסי' 29.

³⁷ שם, בסי' 47, 52.

³⁸ תקנות ועדת ההערכה לשפיטה באסטוניה (באסטונית)

<https://www.riigikohus.ee/sites/default/files/elfinder/Kohtunikueksamikomisjon/kohtunikueksamikomisjoni%20TOOKORD-11%2011%202016%20muudetud%2031%2005%202017.pdf>

³⁹ חוק בתי המשפט של אסטוניה, לעיל ה"ש 34, בסי' 48, 99, 101-ו.

	אסטוניה ²⁸	
<p>נשיא בית המשפט העליון מתמנה על ידי הפרלמנט, ההצבעה למינוי נשיא העליון היא חשאית, ונדרש רוב רגיל. ההצבעה מתבססת על הצעת נשיא אסטוניה (שלו תפקיד טקסי יותר בהשוואה לראש ממשלת אסטוניה).⁴⁰ נשיא העליון מתמנה לתקופה של תשע שנים שלא ניתנת להארכה.⁴¹ נשיא העליון הוא יו"ר המותב החוקתי.⁴²</p>	(6) מינוי נשיא	

	ארצות הברית ⁴³	
<p>רפובליקה פדרלית, בעלת שלטון מרכזי נשיאותי, ושלטון מקומי המורכב ממדינות להן רשויות מחוקקות מבצעת ושופטת. במשטר נשיאותי, למפלגה של הנשיא לא בהכרח יש רוב בקונגרס, והנשיא הוא בעל סמכויות וטו מסוימות על חקיקת הקונגרס (מנגנון מורכב שכולל גם סמכות של הקונגרס להתגבר על הווטו הנשיאותי). בארה"ב יש חוקה נוקשה אשר שינויה דורש רוב של 2/3 בשני בתי הפרלמנט, ורוב של 3/4 בקרב המדינות.</p>	(1) מבנה משטרי	
<p>לכל מדינה מערכת בתי משפט מקומית משלה, וזאת לצד מערכת פדרלית (מחוזית ועליונה). בסמכות כל בתי המשפט הפדרליים לדון בסוגיות חוקתיות ולבצע ביקורת שיפוטית על חקיקה (שהוכרה מכוח הפסיקה).</p>	(2) מבנה מערכת המשפט	
בית המשפט העליון		
<p>המינוי לבתי המשפט הפדרליים הוא על ידי הנשיא (ראש הרשות המבצעת) בהסכמת רוב רגיל של הסנאט (אחד מבתי הפרלמנט בו מכהנים שני נבחרים ציבור מכל מדינה – כלומר לא בהכרח רוב מובטח למפלגת הנשיא).</p>	(3) שיטת מינוי שופטים	

⁴⁰ חוקת אסטוניה, לעיל הי"ש 29 בסי' 78-79.

⁴¹ חוק בתי המשפט של אסטוניה, לעיל הי"ש 34, בסי' 27.

⁴² שם, בסי' 29.

⁴³ Smentkowski, Brian P. "Supreme Court of the United States". *Encyclopædia Britannica*, 1 Nov. 2022 ;
 ס' 2.2 לחוקת ארצות הברית. <https://www.archives.gov/founding-docs/constitution-transcript> ; ההתמקדות במודל
 בחירת השופטים – כשלים מתודולוגיים בדיון העכשווי, לעיל הי"ש 1, בעמ' 14-15 ; Presidential Commission on the Supreme Court of the United States 14-17 (2021) <https://www.whitehouse.gov/wp-content/uploads/2021/12/SCOTUS-Report-Final.pdf>

<div> <div>ארצות הברית⁴³</div> </div>		
(4)	מי ממונה לשפיטה? (תנאים וכישורים)	המשפטים המקצוענים ביותר, ברוב המקרים מקרב ציבור השופטים המכהנים, בהתאם למסורת המשפט המקובל. עם זאת, התפיסה המקובלת היא כי גם העמדות הפוליטיות של השופטים (המבוררות בשימוע) רלוונטיות להליך.
(5)	סוף כהונה והליכי הדחה	מינוי השופטים הוא לכל החיים כדי להבטיח את המשך כהונת השופטים ללא תלות בדרג הפוליטי. הדחת שופט תלויה בהחלטת בית הנבחרים (בית הפרלמנט השני בארצות הברית, בו מכהנים נציגים מכל המדינות באופן יחסי לגודלן), ובהרשעה של הסנאט. נכון ל-2017, רק 15 שופטים פדרליים הועמדו לדין, ו-8 הורשעו. שלושה נוספים התפטרו לפני השלמת ההליך.
(6)	מינוי נשיא	מינוי נשיא לבית המשפט העליון הוא כדרך המינוי של כל שאר השופטים. המינוי יכול להיות מקרב השופטים המכהנים או מינוי חיצוני, כאשר על פי רוב המינוי הוא חיצוני. מינוי נשיא לבתי המשפט הפדרליים בערכאות נמוכות יותר – לפי שיטת הסניוריטי. ⁴⁴
(7)	מנהגים נוספים הנוגעים להליך המינוי	קיימת מסורת של התייעצות של הנשיא עם שופטי בית המשפט העליון לפני בחירת המועמד שיציע. בעבר גם לשכת עורכי הדין הייתה מגישה המלצות למינוי אך הנוהג בוטל לאחר שהייתה ביקורת על הטיות פוליטיות בהמלצות.

<div> <div>בלגיה</div> </div>		
(1)	מבנה משטרי	משטר פרלמנטרי פדרלי (בעל שני בתים) ומונרכיה חוקתית.
(2)	מבנה מערכת המשפט	בבלגיה ישנו בית משפט עליון אשר דן בערעורים המגיעים ממערכת המשפט האזרחית וממערכת המשפט הפלילית. בנוסף ישנו בית משפט לחוקה – אשר בוחן את חוקתיותם של חוקים ומבטיח הפרדת רשויות, ובית משפט אדמיניסטרטיבי. ⁴⁵ חוקת בלגיה מעגנת את עצמאות השופטים. ⁴⁶

⁴⁴ *Judges and Judicial Administration – Journalist's Guide*, United States Courts <https://www.uscourts.gov/statistics-reports/judges-and-judicial-administration-journalists-guide>

⁴⁵ פרויקט מערכות המשפט המדינתיות של האיחוד האירופי, מערכת המשפט בבלגיה, https://e-justice.europa.eu/16/EN/national_justice_systems?BELGIUM&member=1

⁴⁶ ס' 151 לחוקת בלגיה, https://www.constituteproject.org/constitution/Belgium_2014.pdf?lang=en

<div><div><div></div><div></div><div></div></div><div>בלגיה</div></div>		
בית המשפט העליון		
(3)	שיטת מינוי שופטים	<p>כיום, לפי חוקת בלגיה, המלך ממנה את שופטי בית המשפט העליון.⁴⁷ אלו נבחרים ע"י ועדת מינוי (High Council of Justice) ברוב של שני שלישים מחברי הוועדה, בהתבסס על מינויים מנומקים, בהתאם לתנאים המנויים בחוק ולאחר בחינת כישורי המועמדים. ועדת המינוי היא גוף עצמאי לחלוטין הכולל 44 חברים, מחציתם שופטים, אשר נבחרים ע"י כלל שופטי בלגיה, ומחציתם אינם שופטים (שמונה עורכי דין, ששה פרופסורים ושמונה נציגי חברה אזרחית), אשר נבחרים ע"י הסנאט ברוב של 2/3 מהקולות. מחצית מהחברים הם דוברי צרפתית (ואלונית) מחצית דוברי הולנדית (פלמית).⁴⁸</p> <p>המלך רשאי לדחות את מינויו של שופט ע"י הוועדה בכפוף לקבוע בחוק ורק מטעמים מוצדקים. בנוסף, שופטי בית המשפט העליון כותבים חוות דעת מנומקת לפני מינוי שופט לבית המשפט העליון בנוגע למועמדים למינוי.⁴⁹</p>
(4)	מי ממונה לשפיטה? (תנאים וכישורים)	<p>על מנת להתמנות לשופט בבית המשפט העליון בבלגיה המועמד חייב לעסוק בעבודה משפטית לפחות 15 שנים, כאשר בעשר שנים מתוכן הוא חייב להיות חבר בתביעה הציבורית (the public prosecution) או כשופט שלום (magistracy). רבים מהשופטים בבית המשפט העליון הם בעלי קריירה אקדמית ובעלי מספר פרסומים בכתבי עת מדעיים.⁵⁰</p>
(5)	סוף כהונה והליכי הדחה	<p>השופטים בבלגיה מתמנים לכהונה לכל החיים ופורשים בגיל הפרישה שנקבע. ניתן להדיח שופטים כאשר נמצא שעברו עבירות שנחשבות לפי חוק כחמורות.⁵¹</p>

⁴⁷ דו"ח הרשם המיוחד של האו"ם בדבר עצמאות שופטים ועורכי דין בעקבות נסיעתו לבלגיה (1998), <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G98/105/35/PDF/G9810535.pdf?OpenElement>; דף עובדות על בלגיה מתוך אתר הרשת האירופית של מועצות עבור זרוע השפיטה, https://www.ency.eu/images/stories/pdf/factsheets/hrj_cs_j_belgium.pdf.

⁴⁸ ראו אתר הוועדה (בהולנדית ובצרפתית): <https://hrj.be/nl/over-hrj/samenstelling>.

⁴⁹ חוקת בלגיה, לעיל ה"ש 46, בסי 151.

⁵⁰ Myriam Ghyselen and Bernard Peeters, The Court of Cassation as the Supreme Body of the Judiciary in Belgium, BULLETIN FOR INTERNATIONAL TAXATION 12, 17-18 (2016).

⁵¹ סעיף 405 לחוק הרשות השופטת

https://www.ejustice.just.fgov.be/cgi_loi/change_lg.pl?language=nl&la=N&cn=1967101002&tab1_e_name=wet; חוקת בלגיה, לעיל ה"ש 46, בסי 152.

	בלגיה	
<p>(6) מינוי נשיא</p> <p>נשיא בית המשפט העליון מתמנה כמו כל שופטי בית המשפט העליון. המלך רשאי לדחות את המינוי רק באופן המתואר בחוק ורק מטעמים מוצדקים.</p>		
בית משפט לחוקה		
<p>(3) שיטת מינוי שופטים</p> <p>12 שופטים (מחציתם הולנדים (פלמים) ומחציתם צרפתים (ואלונים), כאשר לפחות שופט אחד צריך לדעת גרמנית, ולפחות שליש מהשופטים הם גברים ושליש נוסף הן נשים). כאשר מתפנה מקום בבית המשפט, המלך ימנה מועמד חדש מתוך רשימה של שני מועמדים שמוצעים ע"י שני בתי הפרלמנט ברוב של שני שלישים מחברי הפרלמנט הנוכחים.⁵²</p>		
<p>(4) מי ממונה לשפיטה? (תנאים וכישורים)</p> <p>אדם מעל גיל 40 אשר כיהן כחבר פרלמנט באחד מהבתים או בפרלמנט אזורי למשך לפחות חמש שנים, או עבד לפחות חמש שנים כעו"ד בבית המשפט העליון/מבקר המדינה/בבית המשפט החוקתי/פרופסור למשפטים בבלגיה. מספר השופטים מתוך שתי החלופות צריך להיות זהה.⁵³ כלומר יכהנו בבית המשפט לחוקה ששה שופטים דוברי צרפתית, שלושה מתוכם מומחים מתחום המשפטים, ושלושה חברי פרלמנט לשעבר. כמו כן, יכהנו בבית המשפט לחוקה ששה שופטים דוברי הולנדית, שלושה מתוכם מומחים מתחום המשפטים, ושלושה חברי פרלמנט לשעבר.⁵⁴</p>		
<p>(5) סוף כהונה והליכי הדחה</p> <p>הכהונה בבית המשפט לחוקה היא עד גיל הפרישה – גיל 70. נשיאים ושופטים שכשלו ביישום תפקידם יכולים להיות מודחים מתפקידם באמצעות פסק דין שניתן ע"י בית המשפט החוקתי.⁵⁵</p>		

⁵² סי' 32 ל-Special Law of 6 January 1989 on the Constitutional Court (בלגית) https://etaamb.openjustice.be/nl/wet-van-06-januari-1989_n2008000108.html

⁵³ שם, בסי' 34.

⁵⁴ Judges, מתוך אתר בית המשפט לחוקה הבלגי: <https://www.const-court.be/en/court/presentation/organization>

⁵⁵ Special Law of 6 January 1989 on the Constitutional Court, לעיל הי"ש 52 בסי' 49.

	בלגיה
<p>שופטי בית המשפט לחוקה בוחרים את הנשיא שלהם, כאשר הבחירה נעשית ע"י השופטים דוברי הצרפתית והשופטים דוברי ההולנדית בנפרד. כך שבפועל ישנם שני נשיאים. נקבע כי שניהם מתחלפים כל שנה בתאריך קבוע, אך אין בחוק הגבלת כהונה ברורה ונראה כי היו נשיאים שניהנו כמה שנים.⁵⁶</p>	<p>(6) מינוי נשיא</p>

	בריטניה
<p>שיטת המשטר בבריטניה היא פרלמנטרית (כוללת שני בתי פרלמנט) ומונרכיה חוקתית. המשטר בבריטניה נחשב במידה רבה לחריג מאחר שהוא מתאפיין כממשל של מפלגה אחת.⁵⁷ בבריטניה אין חוקה פורמלית אך יש בה חוק זכויות אדם המעגן רשימה של זכויות הקבועות באמנה האירופית לזכויות אדם. החוק מסמך את בתי המשפט להכריז על אי התאמה של חוקים לבין הזכויות האמורות.</p>	<p>(1) מבנה משטרי</p>
<p>מערכת בתי המשפט היא יחסית סבוכה משום שהתפתחה במשך יותר מאלף שנים. בתמצית, לבריטים מערכות נפרדות לדיון בתיקים פליליים ואזרחיים, אך כולם יכולים להתברר בבית המשפט לערעורים, וייתכן שאף בבית המשפט העליון.⁵⁸ לבית המשפט העליון אפשרות להכריז על "אי התאמה" לפי חוק זכויות האדם, אשר ברוב המקרים של המקרים מוביל לשינוי החוק על-ידי הפרלמנט. בנוסף, בריטניה שותפה למנגנוני הביקורת והתלונות הפרטניות של מספר אמנות,⁵⁹ וכפופה להחלטות פרטניות מחייבות מכוח האמנות.</p>	<p>(2) מבנה מערכת המשפט</p>
בית המשפט העליון + ערכאות נמוכות	

⁵⁶ שם, בס' 33; Judges, מתוך אתר בית המשפט לחוקה הבלגי, לעיל הי"ש 54.

⁵⁷ ליאור בן דוד **מבנה ממשלות – סקירה משווה** 3 (הכנסת, מרכז מחקר ומידע 2007).

⁵⁸ Structure of the Courts & Tribunals system, מתוך אתר הרשות השופטת של בריטניה:

<https://www.judiciary.uk/about-the-judiciary/our-justice-system/court-structure/>

⁵⁹ מנגנוני התלונות הפרטניות של CEDAW ו-CRPD, ומנגנוני הביקורת (inquiry) של CAT, CEDAW ו-CRPD.

בריטניה

(3) שיטת מינוי שופטים

בהליך מינוי השופטים בבריטניה יש שפעה מכרעת לשופטים ולוועדות מינויים מקצועיות שאינן תלויות ברשויות הפוליטיות. בהתאם לחוק הרפורמה החוקתית משנת 2005, הוקמו ועדות מינויים מקצועיות שבהן לשופטים משקל רב (זאת בעקבות ביקורת ציבורית שאין זה ראוי שחבר ממשלה אחד (שר המשפטים) יחזיק באחריות הבלעדית למינוי שופטים).⁶⁰

כיום, כאשר מתפנה משרת שופט בבית המשפט העליון הבריטי, מתכנסת ועדה למינויים שיפוטיים המורכבת מנשיא בית המשפט העליון, שופט בכיר, ונציג אחד מכל ועדת מינויים לבתי המשפט באנגליה, סקוטלנד וצפון אירלנד, שלפחות אחד מהם אינו עו"ד. בוועדה לא יושב נציג של הרשות המבצעת או המחוקקת.

הוועדה מתייעצת עם מספר פוליטיקאים בכירים ושופטים מרחבי בריטניה, ויוצרת רשימה קצרה של מועמדים בהתבסס על דרישות התפקיד ושיקולים מהותיים (Merit). בהמשך הוועדה מראיינת את המועמדים ומעבירה דו"ח ל-Lord Chancellor, המקביל לשר המשפטים בישראל. הוא מחויב להתייעץ עם שופטים בכירים ועם פוליטיקאים מסקוטלנד, וויילס וצפון אירלנד. עם קבלת המלצות הוועדה בידי השר, המינוי עובר לראש הממשלה שמעביר את המינוי לאישור המלך. במקרים מסוימים בלבד שר המשפטים רשאי לדחות את המינוי או לבקש מהוועדה לשקול בשנית את המלצתה, והוא חייב לנמק את בחירתו בשיקולים מקצועיים בלבד.⁶¹

השופטים לערכאות הנמוכות יותר ממונים בידי ועדות המינויים של אנגליה, סקוטלנד ואירלנד, שהרכבן מגוון וכולל שופטים, עורכי דין וחברים אחרים. בוועדת המינויים באנגליה יושבים 15 חברים: שבעה שופטים, שני עורכי דין ושישה חברים אחרים (אחד מהם יושב ראש הוועדה). החברים האחרים הם למשל אנשי אקדמיה בכירים, יוצאי צבא והשירות הציבורי ומומחים בתחום משאבי אנוש. חברי ועדת המינויים כפופים מינהלית ל-Lord Chancellor אך מתמנים לפי המלצה מחייבת של ועדות לאיתור מועמדים שחבריהן מתמנים בהליך מורכב שבו ניתן לראש הרשות השופטת, או למועצת שופטים, משקל מכריע ומחייב.

בריטניה		
(4)	מי ממונה לשפיטה? (תנאים וכישורים)	מועמדים צריכים להחזיק במשרה שיפוטית במשך שנתיים או שעליהם להציג ניסיון של לפחות 15 שנים בפרקטיקה כעורכי דין שזכאים להופיע בפני בית המשפט. ⁶²
(5)	סוף כהונה והליכי הדחה	בשנת 2021 העלתה הממשלה את גיל הפרישה של שופטי בית המשפט העליון מ-70 ל-75. ⁶³ הדחת שופט בכיר אפשרית רק אם נמצא שהוא עבר עבירה פלילית, וזאת רק לאחר פניה למלך שאושרה ע"י שני הבתים בפרלמנט. ⁶⁴
(6)	מינוי נשיא	נשיא בית המשפט העליון מתמנה על ידי פאנל מיוחד של הוועדה למינויים שיפוטיים (בו לא יושב הנשיא היוצא). בפועל הנשיא מתמנה לרוב מקרב שופטי ביהמ"ש לערעורים או שופטי בית המשפט העליון. ⁶⁵

⁶⁰ Judicial appointments, מתוך אתר הרשות השופטת של בריטניה: <https://www.judiciary.uk/about-the-judiciary/our-justice-system/jud-acc-ind/jud-appts/>

⁶¹ Appointments of Justices, מתוך אתר בית המשפט העליון בבריטניה (יוני 2022), <https://www.supremecourt.uk/about/appointments-of-justices.html>

⁶² שם.

⁶³ *Judicial Mandatory Retirement Age*, Ministry of Justice, 2021 https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/967234/judicial-mandatory-retirement-age-consultation-response.pdf

⁶⁴ Judges and Parliament, מתוך אתר הרשות השופטת של בריטניה: <https://www.judiciary.uk/about-the-judiciary/our-justice-system/jud-acc-ind/judges-and-parliament>

⁶⁵ Lord Chief Justice, מתוך אתר הרשות השופטת של בריטניה: <https://www.judiciary.uk/about-the-judiciary/who-are-the-judiciary/judges/lord-chief-justice>

<p>משטר פרלמנטרי. "חוק היסוד הגרמני" משמש כחוקת המדינה וכולל גם מגילת זכויות יסוד.⁶⁷ החוק מסדיר משטר פדרלי בו 16 מדינות להן מערכת שלטון עצמאית, סמכות בענייני הפנים, ומערכת שלטון פדרלית מרכזית שלה סמכות בעניינים בעלי חשיבות לאומית.⁶⁸ חברי הרשות המבצעת, בדרג הפרלמנטרי והמדינתי, נבחרים על בסיס תמיכה של רוב פרלמנטרי.⁶⁹ לשלטון הפדרלי שני בתי פרלמנט - הבית התחתון לו סמכות החקיקה העיקרית,⁷⁰ והבית העליון המורכב מנציגי המדינות באופן יחסי לפי גודלן ולו בעיקר תפקיד מייעץ, כאשר נדרשת הסכמתו דרושה בתחומים רבים.⁷¹ ככלל, בבית התחתון של הפרלמנט אין מפלגה אחת בעלת רוב מוצק וברור ולכן בדרך כלל נדרשת קואליציה של כמה מפלגות כדי לבחור בקנצלר שירכיב את הממשלה.⁷² הקנצלר ושרי הממשלה הפדרלית הם בדרך כלל חברי הבית התחתון.⁷³</p>	<p>(1) מבנה משטרי</p>
--	-----------------------

⁶⁶ הודיה קין, לעיל ה"ש 12, בעמ' 7-6 ; Art. 5(1), Act on the Federal Constitutional Court, 1993, בתרגומו לאנגלית בכתובת:

https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_bverfgg/englisch_bverfgg.pdf

⁶⁷ Basic Law for the Federal Republic of Germany, בתרגומו לאנגלית בכתובת:

<https://www.btg-bestellservice.de/pdf/80201000.pdf>

⁶⁸ Kirby, George Hall, Schleunes, Karl A., Bayley, Charles Calvert, Leyser, K.J., Geary, Patrick J., Strauss, Gerald, Duggan, Lawrence G., Heather, Peter John, Hamerow, Theodore S., Elkins, Thomas Henry, Wallace-Hadrill, John Michael, Barkin, Kenneth, Berentsen, William H., Sheehan, James J. and Turner, Henry Ashby.

"Germany". *Encyclopedia Britannica*, 25 Jan. 2023.

⁶⁹ ליאור בן דוד, לעיל ה"ש 57, בעמ' 26 ;

Britannica, The Editors of Encyclopaedia. "Rhineland-Palatinate". *Encyclopedia Britannica*, 10 Jan. 2023.

Britannica, The Editors of Encyclopaedia. "Bundestag". *Encyclopedia Britannica*, 2 Sep. 2022. ⁷⁰

Britannica, The Editors of Encyclopaedia. "Bundesrat". *Encyclopedia Britannica*, 6 Jul. 2010, ⁷¹

ליאור בן דוד, לעיל ה"ש 57, בעמ' 26. ⁷²

שם. ⁷³

<p>שיטת המשפט הקונטיננטלי. בתי המשפט מחולקים לפי התמחויות כשלכל תחום משפט בית משפט עליון פדרלי ייעודי.⁷⁴ השופטים (מלבד אלו בבית המשפט לחוקה) נחשבים פקידי ציבור ממשלתיים וכפופים לשר המשפטים.⁷⁵ קיים גם בית משפט חוקתי פדרלי ליצירת מנגנון הגנה נוסף על זכויות הפרט וכיבוד החוקה.⁷⁶ בסמכותו לפרש את חוק היסוד הגרמני ולבצע ביקורת שיפוטית על המינהל ועל הרשות המחוקקת, לפסול חקיקה, מפלגות, הדחת נשיא או שופטים שאינם עומדים בערכי היסוד הגרמניים.⁷⁷ בית המשפט הוא בית משפט של ערכאה ראשונה, והוא בעל הסמכות הראשונה והאחרונה בעתירות המוגשות אליו.⁷⁸</p>	<p>(2) מבנה מערכת המשפט</p>
<p>בית המשפט העליון</p>	
<p>סמכות משותפת של שר המשפטים הפדרלי (או השר הרלוונטי לתחום המשפט אליו ממנים)⁷⁹ ושל הוועדה לבחירת שופטים. הוועדה מורכבת ממספר שווה של שרים מ-16 מדינות גרמניה או נציגיהם, ושל נציגי הבית התחתון של הפרלמנט.⁸⁰ ישנה גם ועדה המורכבת משופטים מכהנים, שלהם סמכות לייעץ לוועדה הממנה ולהמליץ על כשירות המועמדים למינוי.⁸¹ לרוב, הצעותיהם יתקבלו.⁸²</p>	<p>(3) שיטת מינוי שופטים</p>

⁷⁴ Basic Law for the Federal Republic of Germany, לעיל ה"ש 67, ס' 95-96.

⁷⁵ גיא לוריא ממונים על הצדק - רפורמות ברשות השופטת וברשויות התביעה 51 (2011).

⁷⁶ יניב רוזנאי ביקורת חוקתית: התפתחות, דגמים והצעה לעיגון הביקורת השיפוטית בישראל 49-50 (2021).

⁷⁷ Basic Law for the Federal Republic of Germany, לעיל ה"ש 67, ס' 21, 93 ו-98; Britannica, T. Editors of Encyclopaedia (2021, December 22). *Federal Constitutional Court*. Encyclopedia Britannica;

יניב רוזנאי, לעיל ה"ש 76.

⁷⁸ Federal Constitutional Court, לעיל ה"ש 77.

⁷⁹ The ministry of Justice, *The Governance of Britain – Judicial Appointments*, (17.01.2008), https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/228725/7210.pdf

⁸⁰ Basic Law for the Federal Republic of Germany, לעיל ה"ש 67, ס' 38 ו-95.

⁸¹ German Judiciary Act, Art. 57, בתרגומו לאנגלית בכתובת:

https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_drig/englisch_drig.html

⁸² Johannes Riedel *Judicial Review of Judicial Appointments in Germany*, International Journal for Court Administration 11, 2 (2020).

<p>החוק הגרמני מנחה את השר לבצע את המינוי בהתבסס על כישורים מקצועיים ואישיים.⁸³ בנוסף יש תנאי סף של גיל 35 ומעלה.⁸⁴ נקבע בפסיקה כי שאר חברי הוועדה חופשיים למנות לפי שיקול דעתם וזאת כדי להבטיח את הדמוקרטיה של מוסדות השלטון. שופטים מתמנים בדרך כלל לאחר סיום הלימודים ולאחר שעברו מסלול התמחות ייעודי לשופטים, ומתקדמים בתוך המערכת המשפטית.⁸⁵</p>	<p>(4) מי ממונה לשפיטה? (תנאים וכישורים)</p>
<p>בגיל הפרישה – בין 65 ל-67.⁸⁶ שופט יפוט אם יאבד את אזרחותו או יעבוד בעבודה נוספת. בהעדר הסכמה של השופט – אפשר לפטר שופט רק בהחלטה שיפוטית.⁸⁷ במקרה של הפרת חוק היסוד רשאי בית המשפט החוקתי הפדרלי לפי בקשת הבית התחתון להורות ברוב של 2/3 על העברה של השופט מתפקידו או על פרישה. במקרה של הפרה מכוונת של חוק היסוד אפשר להורות על פיטורים.⁸⁸</p>	<p>(5) סוף כהונה והליכי הדחה</p>
<p>מקרב השופטים ועל ידם.</p>	<p>(6) מינוי נשיא</p>
בית משפט לחוקה	

⁸³ דינה צדוק שיטות מינוי שופטים לערכאות עליונות: סקירה משווה 8 (הכנסת, מרכז מחקר ומידע 2010).

⁸⁴ ס' 125 ל-Courts Constitution Act בתרגומו לאנגלית בכתובת: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_gvg/englisch_gvg.html

⁸⁵ אפרת אבן הליך מינוי שופטים (2004) בעמ' 3; דינה צדוק, לעיל ה"ש 83.

⁸⁶ ס' 48 ל-German Judiciary Act בתרגומו לאנגלית כאן: https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_drig/englisch_drig.html

⁸⁷ German Judiciary Act, לעיל ה"ש 81, בס' 21.

⁸⁸ Basic Law for the Federal Republic of Germany, לעיל ה"ש 67, בס' 98.

<p>שישה עשר שופטים. שמונה שופטים (חצי מההרכב) מתמנים על ידי הבית העליון של הפרלמנט ברוב של 2/3 מהמצביעים.⁸⁹ מינוי שמונת השופטים האחרים נעשה על ידי הבית התחתון, ברוב מוחלט של 2/3.⁹⁰ הבחירה נעשית ללא דיון ובהצבעה חשאית. הצבעת הבית התחתון מתבססת על ועדה פרלמנטרית לבחירת שופטים בת 12 חברים שמשקפים את יחסי הכוחות הפוליטיים במליאה. כל מפלגה רשאית להציע את מועמדיה וכדי שהצעת הוועדה תעבור לדיון בפרלמנט, עליה לקבל רוב של 2/3.⁹¹ שר המשפטים מרכיב רשימה של המועמדים שעומדים בתנאי הכשירות למינוי שופטים שהוצעו על ידי המפלגות, הממשלה והמדינות, אך רשימה זו לא מחייבת את הפרלמנט.⁹² גם לבית המשפט סמכות להציע באופן לא מחייב מועמדים, אם לא נבחר מועמד אחר.⁹³</p>	<p>(3) שיטת מינוי שופטים</p>
<p>המועמד צריך להיות מעל גיל 40, בעל השכלה משפטית פורמלית עם דגש על ידע במשפט ציבורי, וכשיר להיבחר לבית התחתון לפרלמנט (אך לא חבר בפועל). ששה מהשופטים נדרשים להיות שופטים שניהנו בעבר בבתי משפט פדרליים.</p>	<p>(4) מי ממונה לשפיטה? (תנאים וכישורים)</p>
<p>הכהונה מוגבלת ל-12 שנים, או עד פרישת השופט בגיל 68.⁹⁴ לגבי הליכי הדחה ראו לעיל.</p>	<p>(5) סוף כהונה והליכי הדחה</p>
<p>הנשיא והסגן נבחרים ע"י שני בתי הפרלמנט, לסירוגין, ברוב של 2/3 מהחברים בכל בית ומתמנים ע"י נשיא הרפובליקה.</p>	<p>(6) מינוי נשיא</p>
<p>בפועל, המפלגות הפוליטיות הגדולות כורתות הסכמים לגבי המועמדים מראש.⁹⁵</p>	<p>(7) מנהגים נוספים הנוגעים להליך המינוי</p>

⁸⁹ שם, בסי' 50 ו-94; בחירת שופטים לבתי משפט חוקתיים – מחקר השוואתי, לעיל ה"ש 1, בעמ' 16.

⁹⁰ Federal Constitutional Court, לעיל ה"ש 77.

⁹¹ Act on the Federal Constitutional Court, לעיל ה"ש 66, בסי' 6(2).

⁹² שם, בסי' 2-3.

⁹³ שם, בסי' 7-8.

⁹⁴ שם, בסי' 4.

⁹⁵ אוטה לימבך "תפקיד בית-המשפט החוקתי הפדרלי כשומר החוקה" משפטים כ"ח 5, 9 (תשנ"ז).

96

דנמרק

<div>שיטת ממשל פרלמנטרית עם בית יחיד המתאפיינת כמערכת רב מפלגתית. בפרלמנט הנוכחי מיוצגות כיום 12 מפלגות ועוד ארבעה נציגים המייצגים את איי פארו ואת גרינלנד (טריטוריות השייכות לדנמרק).</div>	<div>מבנה משטרי</div>	<div>(1)</div>
<div>שיטת המשפט קונטיננטלית. המערכת מחולקת לשלוש ערכאות. בראש המערכת עומד בית המשפט העליון (Supreme court). מעבר לכך, ישנם שני בתי משפט גבוהים (High court) שדנים בערעורים על בתי המשפט הנמוכים יותר ובתיקים פליליים חמורים. בנוסף, ישנן ערכאות נמוכות כגון ביהמ"ש של גרינלנד, ביהמ"ש של פארו, בית משפט מחוזי (District court). לבית המשפט העליון יש סמכות לבחון חוקים שסותרים את החוקה. סמכות זו לא ניתנה בחוקת דנמרק עצמה, אך התפתחה פרקטיקה חוקתית לפיה לבית המשפט סמכות לבחון את חוקתיותם של חוקים, אשר השימוש בה זהיר ומדוד. כאשר בית משפט מוצא שחוק אינו חוקתי, הוא לא יכול לבטלו, אך הוא רשאי לקבוע כי החוק אינו תקף במקרה הספציפי, וכך הוא יוצר תקדים לפיו החוק לא יחול במקרים עתידיים דומים.⁹⁷</div>	<div>מבנה מערכת המשפט</div>	<div>(2)</div>
<div>בית משפט עליון</div>		
<div>שר המשפטים על פי המלצה של ועדה.</div>	<div>שיטת מינוי שופטים</div>	<div>(3)</div>
<div>נדרש תואר שני במשפטים ולעבור מבחן מקצועי הכולל ניסוח של פסקי דין בארבעה תיקים שונים (לפחות אחד מהם בתחום המשפט האזרחי). המועמדים יכולים להתמנות גם אם אינם מכהנים במערכת המשפט.</div>	<div>מי ממונה לשפיטה? (תנאים וכישורים)</div>	<div>(4)</div>
<div>תקופת הכהונה היא עד גיל 70. שופטים לא יפוטרו אלא בהחלטה שיפוטית.</div>	<div>סוף כהונה והליכי הדחה</div>	<div>(5)</div>
<div>הנשיא נבחר על ידי שופטי בית המשפט העליון.</div>	<div>מינוי נשיא</div>	<div>(6)</div>

⁹⁶ Anderson, Stanley Victor, Folke, Hans, Linton, Michael I.A., Anderson, Robert T. and Nokkentved, Christian. "Denmark". *Encyclopedia Britannica*, 24 Jan. 2023; The Supreme Court of Denmark, *Concerning the Network of the Presidents of the Supreme Judicial Courts of the European Union* (2012, https://www.stj.pt/wp-content/uploads/2018/04/denmark_answersquestionnaire.pdf

⁹⁷ ראו אתר בית המשפט העליון בדנמרק, <https://domstol.dk/hoejesteret/english/about/>; מתוך דו"ח של ועדת ונציה על בית המשפט העליון בדנמרק, נציבות אירופה לדמוקרטיה באמצעות החוק, מועצת אירופה (ספטמבר 2006), בעמ' 4, [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-JU\(2006\)034-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-JU(2006)034-e)

<p>(7) מנהגים נוספים הנוגעים להליך המינוי</p>	<p>בשלב ראשון, על מנת שאדם יוכל להיכלל ברשימת המועמדים הוא חייב לקבל את אישור ועדת המינויים השיפוטית של דנמרק המורכבת משופטי בית המשפט העליון. בשלב השני שמות המועמדים מובאים בפני ועדה מקצועית שתפקידה להמליץ לשר המשפטים על מועמד אחד בלבד למשרה פנויה. הוועדה המקצועית שעמה נועץ שר המשפטים כוללת שלושה שופטים, עורך דין ושני נציגי ציבור שאינם חברי פרלמנט. לפי סעיף 34(ב) לחוק השיפוט בדנמרק, בית המשפט ולשכת עורכי הדין ממליצים לשר על זהותם של המשפטנים שימונו כחברים בוועדה ובנוגע לנציגי הציבור מוגשות לשר המשפטים המלצותיהם של רשות השלטון המקומית ושל ארגון מגזר שלישי המאגד תחתיו ארגונים ועמותות שעוסקות בחינוך בלתי פורמלי ברחבי המדינה. חברי הוועדה מתמנים לתקופת כהונה חד פעמית של ארבע שנים. הנוהג הוא שהוועדה המקצועית מקבלת את המלצת בית המשפט העליון לגבי המועמדים. בשלב שלישי שופטי בית המשפט העליון בוחרים את המועמד החדש ויכולותיו. יצוין כי שר המשפטים הדני מעולם לא דחה המלצה של ועדה מקצועית.⁹⁸</p>
---	--

⁹⁸ The Constitutional Act of Denmark art. 64 : https://www.ft.dk/-/media/sites/ft/pdf/publikationer/engelske-publikationer-pdf/grundloven_samlet_2018_uk_web.ashx; European Commission for Democracy Through Law, Venice Commission, Supreme Court of Denmark (2006), [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-JU\(2006\)034-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-JU(2006)034-e) מתוך מענה לשאלון עליו השיב משרד המשפטים הדני בנושא עצמאות בתי המשפט עבור ה- "Special Rapporteur" ביום 15.1.2018, <https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Issues/Judiciary/JudicialCouncils/Denmark.do> ^{cx}
מתוך מענה לשאלון עליו השיב בית המשפט העליון הדני במסגרת רשת בינלאומית של בתי משפט עליונים באיחוד האירופי
חודש מרץ 2012
https://www.stj.pt/wp-content/uploads/2018/04/denmark_answersquestionnaire.pdf

		הולנד
(1)	מבנה משטרי	משטר פרלמנטרי. הממשלה בהולנד מכהנת מכוח הבעת האמון של הפרלמנט ולפיכך הרכבה מושפע מהרכבו של הפרלמנט. על פי החוקה ההולנדית, הממשלה מורכבת מהמלך ומהשרים, ואלה האחרונים הם האחראים על פעולות הממשלה. ⁹⁹ כמו כן, יש בהולנד חוקה כתובה (תיקונה דורש שתי קריאות כאשר בקריאה השנייה נדרש רוב של 2/3 בשני בתי הפרלמנט), אשר מאפשרת ביקורת שיפוטית של חקיקה ראשית רק אם היא סותרת אמנות בינלאומיות או החלטות מחייבות של מוסדות בינלאומיים. כמו כן, נדרשת בחינה חוקתית (לא מחייבת) לפני הצגת הצעת החוק. הבחינה נעשית על ידי גוף ייחודי שתפקידו מעוגן בחוקה.
(2)	מבנה מערכת המשפט	המערכת המשפטית בהולנד מבוססת על 11 בתי משפט מחוזיים, 4 בתי משפט לערעורים ובית משפט עליון אחד. ¹⁰⁰
בית משפט עליון		
(3)	שיטת מינוי שופטים	הליך המינוי הוא מקצועי בעיקרו – השופטים נבחרים מתוך שלושה מועמדים שמומלצים על ידי הבית התחתון של הפרלמנט וכן ביהמ"ש העליון. מתוכם, מינוי השופטים נקבע על ידי הממשלה (בהחלטת שר המשפטים), והם ממונים על ידי המלך במדינה. ¹⁰¹
(4)	מי ממונה לשפיטה? (תנאים וכישורים)	בעלי אזרחות הולנדית, בוגרי תואר במשפטים מאוניברסיטה הולנדית. ¹⁰²
(5)	סוף כהונה והליכי הדחה	המינוי הוא עד לפרישה מבחירה או עד גיל 70. ככלל התפיסה היא כי השופטים אינם חשופים להדחה על ידי הפרלמנט או הממשלה. ¹⁰³
(6)	מינוי נשיא	לא נמצאו נתונים.

⁹⁹ ליאור בן דוד, לעיל ה"ש 57, בעמ' 17.

The Dutch Court System, *Government of the Netherlands*,¹⁰⁰

<https://www.government.nl/topics/administration-of-justice-and-dispute-settlement/the-dutch-court-system>

Judicial Appointments, International IDEA Constitution-Building Primer¹⁰¹, עמ' 13 (2017),
Types of Legal Professions, *European Justice*,
<https://www.idea.int/sites/default/files/publications/judicial-appointments-primer.pdf>; ראו גם – Types of Legal

https://e-justice.europa.eu/29/EN/types_of_legal_professions:NETHERLANDS&member=1

¹⁰² שם.

Factsheet on the Judiciary in the Netherlands, Kingdom of the Netherlands,¹⁰³
<https://www.netherlandsandyou.nl/documents/publications/2017/09/21/factsheet-on-the-judiciary-in-the-netherlands>.

<div> <div>ישראל</div> </div>	
<div> <div>(1)</div> <div>מבנה משטרי</div> </div>	<p>שיטת הממשל פרלמנטרית. לנשיא תפקיד ייצוגי בעיקרו. הממשלה היא הרשות המבצעת ובראשה עומד ראש הממשלה. הרשות המחוקקת, המוגדרת בחוק היסוד, "בית הנבחרים" מורכבת מ-120 חברי כנסת, המחולקים לסייעות שונות. הממשלה מכהנת מכוח אמון הכנסת.</p>
<div> <div>(2)</div> <div>מבנה מערכת המשפט</div> </div>	<p>מערכת בתי המשפט מורכבת משלושה סוגי בתי משפט: בתי משפט שלום, בתי משפט מחוזיים ובית משפט העליון (וכן בתי משפט לענייני עבודה ומשפחה ובתי דין דתיים). בית המשפט העליון יושב כערכאת ערעור על הליכים שנדונים בבתי המשפט בערכאות הנמוכות וכן יושב כבית דין גבוה לצדק. לאחר חקיקת חוקי היסוד בשנת 1995, ולפי פסיקה שהושרשה, נתונה לבית המשפט סמכות לפסול חוק הסותר חוקי יסוד (העוסקים בזכויות).</p>
<div>בית המשפט העליון</div>	
<div> <div>(3)</div> <div>שיטת מינוי שופטים</div> </div>	<p>הוועדה לבחירת שופטים מורכבת מנציגים של שלוש הרשויות: המבצעת, המחוקקת והשופטת, וכן מנציגות מקצועית – נציגי לשכת עורכי הדין. הרשות המבצעת מיוצגת על-ידי שר המשפטים המכהן כיו"ר הוועדה, וכן שר נוסף על פי שיקול דעתה של הממשלה; הרשות המחוקקת מיוצגת באמצעות שני חברי כנסת, שנבחרים בבחירה חשאית על-ידי חברי הכנסת; הרשות השופטת מיוצגת על ידי שלושה נציגים – נשיא בית המשפט העליון ושני שופטים אחרים של בית המשפט העליון שנבחרים על ידי חבר שופטי בית המשפט העליון. לשכת עורכי הדין, מיוצגת על-ידי שני נציגים שנבחרים בידי המועצה הארצית של הלשכה.</p> <p>מינוי לבית משפט שלום ומחוזי – לפי הצבעת רוב חברי הוועדה, מינוי לבית המשפט העליון – לפי הצבעה של שבעה מחברי הוועדה, כך שנדרשת הסכמה בין הרשויות לשם בחירת מועמדים לעליון.</p>

	ישראל
<p>לבית משפט שלום – מי שרשום כעורך דין ועסק לפחות 5 שנים בעריכת דין, תפקיד מעין שיפוטי או שירות אחר שנקבע בתקנות או בהוראת משפטים באוניברסיטה. לבית משפט המחוזי – מי שכהן במשך תקופה של 4 שנים כשופט של בית משפט שלום או מי שרשום כעורך דין ועסק לפחות 7 שנים בעריכת דין, תפקיד מעין שיפוטי או בשירות אחר בתקנות או בהוראת משפטים באוניברסיטה. לבית המשפט העליון – מי שכהן תקופה של חמש שנים כשופט בית משפט מחוזי או מי שרשום כעורך דין לא פחות מ-10 שנים ועסק בעריכת דין או תפקיד מעין שיפוטי או שירות אחר שנקבע לפי תקנות או הוראת משפטים באוניברסיטה.</p>	<p>(4) מי ממונה לשפיטה? (תנאים וכישורים)</p>
<p>פרישה בגיל 70; לא ניתן להדיח שופט או להעבירו מתפקידו אלא בהחלטה של הוועדה לבחירת שופטים שהציע יושב ראש הוועדה, נציב תלונות הציבור על שופטים או נשיא בית המשפט העליון ושנתקבלה ברוב של שבעה חברים לפחות.</p>	<p>(5) סוף כהונה והליכי הדחה</p>
<p>נשיא בית המשפט העליון יתמנה מקרב שופטי בית המשפט העליון. תקופת כהונתו של נשיא בית המשפט העליון תהיה ל-7 שנים ולא ניתן לשוב ולמנותו שוב לאותו תפקיד¹⁰⁴.</p>	<p>(6) מינוי נשיא</p>
<p>(1) נוהג הנוגע למינוי נציג האופוזיציה לוועדה לבחירת שופטים: ברמה הנורמטיבית אין הסדרה של ההשתייכות הסיעתית של חברי הכנסת בבחירת הנציג בוועדה לבחירת שופטים, ואולם קיים נוהג לא מחייב שלפיו הכנסת בוחרת נציג אחד מבין סיעות הקואליציה ונציג אחד מבין סיעות האופוזיציה¹⁰⁵.</p> <p>(2) נוהג הנוגע למינוי נשיא בית המשפט העליון: קיים נוהג של מינוי לפי שיטת סניוריטי, קרי – מי שמתמנה הוא שופט בית המשפט העליון בעל הוותק הרב ביותר מבין כלל שופטי בית המשפט העליון המכהנים.</p>	<p>(7) מנהגים נוספים הנוגעים להליך המינוי</p>

¹⁰⁴ סעיף לחוק בתי המשפט [נוסח משולב], התשמ"ד-1984.

¹⁰⁵ בג"ץ 20/4956 התנועה למען איכות השלטון בישראל נ' כנסת ישראל (פורסם בנבו, 20.8.20).

	יפן 106
(1) מונרכיה חוקתית שבראשה עומד קיסר (משמש כסמל, כוחו מוגבל). הרשות המחוקקת מחולקת לשני בתים (בית נבחרים ובית עליון). בראש הרשות המבצעת עומד ראש הממשלה שממונה על ידי הרשות המחוקקת.	מבנה משטרי
(2) הרשות השופטת מורכבת ממספר ערכאות וביהמ"ש העליון הוא הסמכות השיפוטית העליונה. ביהמ"ש העליון מוסמך לדון גם בעניינים חוקתיים.	מבנה מערכת המשפט
בית משפט עליון	
(3) מינוי על ידי הרשות המבצעת (עם אישור תקופתי במשאל עם), לצד מינוי טקסי ע"י הקיסר.	שיטת מינוי שופטים
(4) הגיל המינימלי לכהונה הוא 40, ועשרה שופטים (מתוך ה-14) נדרשים להיות בעלי ותק בהתאם לאחת החלופות: כהונה כנשיא בימ"ש גבוה, שיפוט בערכאות נמוכות למשך עשר שנים לפחות, רקע כפרופ' למשפטים, כעו"ד או כתובע כללי (למשך 20 שנים לפחות).	(4) מי ממונה לשפיטה? (תנאים וכישורים)
(5) עד גיל 70 (עם אפשרות חידוש כל 10 שנים, בכפוף לאישור חוזר במשאלי עם). החוקה היפנית קובעת שהדחה תתבצע באמצעות קבלת החלטה בפרלמנט על ידי חברי הפרלמנט. עד כה הודחו מספר שופטים, שחלקן התבססו על סיבות פוליטיות. ¹⁰⁷	(5) סוף כהונה והליכי הדחה
(6) נשיא בית המשפט העליון נבחר על ידי ממשלת יפן וממונה בפועל על ידי הקיסר. נהוג כי הממשלה מתייעצת עם נשיא ביהמ"ש העליון היוצא באשר לזהות מחליפו, והמלצתו לרוב מתקבלת.	(6) מינוי נשיא

	לוקסמבורג
(1) משטר פרלמנטרי ומונרכיה חוקתית, בראשה עומדים הדוכס הגדול (ראש המדינה, תפקיד ביצועי-טקסי שכבר אינו כולל את היכולת לאשר חקיקה) והקבינט (שכולל את ראש הממשלה).	(1) מבנה משטרי

¹⁰⁶ בחירת שופטים לבתי משפט חוקתיים – מחקר השוואתי, לעיל ה"ש 1, בעמ' 23.
¹⁰⁷ Independence of the Judiciary and Judges in Japan, Yuichiro Tsuji, January 2011, SSRN Electronic Journal, https://www.researchgate.net/publication/324661966_Independence_of_the_Judiciary_and_Judges_in_Japan

<div><div></div><div></div></div>		לוקסמבורג
מבנה מערכת המשפט	(2)	מערכת המשפט כוללת בתי משפט "רגילים" שבראשם עומד בית המשפט העליון, בתי משפט אדמיניסטרטיביים ובית משפט לחוקה. ¹⁰⁸ בית המשפט לחוקה מוסמך להעביר ביקורת חוקתית לגבי סוגיות שמופנות על ידי ערכאות אחרות במדינה, ובסמכותו להביע דעה על כך שחקיקת הפרלמנט אינה הולמת את החוקה. ¹⁰⁹ בחוק על ארגון בית המשפט לחוקה עולה כי בית המשפט מכריע באמצעות פסק דין בשאלת עמידת חוקים עם החוקה, להוציא חוקים שמאשרים אמנות. ¹¹⁰
בית משפט עליון + ערכאות נמוכות		
שיטת מינוי שופטים	(3)	בית המשפט העליון מורכב משתי ערכאות – בית המשפט לערעורים (בוחן החלטות שהתקבלו ע"י המחוזי כערכאה ראשונה) ובית המשפט ל-Cassation (בוחן החלטות של בית המשפט לערעורים והחלטות שנדונו במחוזי בערעור), ¹¹¹ כאשר מינוי השופטים משתנה בין ערכאה לערכאה. מינוי שופטים לערכאת הקסציה נעשה ע"י הדוכס הגדול לפי רשימה של שלושה מועמדים שנוצרת ע"י בית המשפט העליון ולצידה עמדת פרקליט המדינה. שופטי בתי משפט השלום ממונים ישירות ע"י הדוכס הגדול, ונשיאי בתי המשפט המחוזיים ממונים ע"י הדוכס הגדול בעצת בית המשפט העליון. ¹¹²

¹⁰⁸ National Justice Systems, Luxembourg, European Justice, https://e-justice.europa.eu/content_judicial_systems_in_member_states-16-lu-en.do?member=1.

¹⁰⁹ ס' 95 ter לחוקת לוקסמבורג, בתרגומה לאנגלית בכתובת:

https://www.constituteproject.org/constitution/Luxembourg_2009.pdf?lang=en

¹¹⁰ ס' 2 לחוק בנושא ארגון בית המשפט לחוקה (27 ליולי 1997), (בצרפתית)

<https://legilux.public.lu/eli/etat/leg/loi/1997/07/27/n6/jo>

¹¹¹ ראו את אתר ממשלת לוקסמבורג, בכתובת, <https://gouvernement.lu/en/systeme-politique/cours-tribunaux.html>.

¹¹² חוקת לוקסמבורג, לעיל ה"ש 116, בס' 90.

<div> <div></div> <div></div> <div></div> </div> לוקסמבורג		
(4)	מי ממונה לשפיטה? (תנאים וכישורים)	<p>יש שתי דרכים עיקריות למינוי שופטים: (1) אזרחי לוקסמבורג בעלי תואר שני במשפטים אשר עוברים בהצלחה את בחינות ההערכה מצד ועדת שופטים מקצועית; (2) במידה ולא נמצאו מועמדים מתאימים לפי סעיף 1 לעיל, הוועדה בוחנת מועמדים נוספים שלא ניגשו לבחינה האמורה ושעומדים בתנאים שלעיל יחד עם ניסיון מוכח בעריכת דין של לפחות חמש שנים.¹¹³ מינוי שופטים לערכאת הערעור אפשרי בעמידה בתנאים מסוימים בחוק (מעל גיל שלושים, ועבודה כשופט או עורך דין למשל לשלוש שנים לפחות).¹¹⁴</p>
(5)	סוף כהונה והליכי הדחה	<p>לא ניתן להדיח שופט מתפקיד אלא בפסק דין שיפוטי, ובעילה של התנהגות פסולה.¹¹⁵</p>
(6)	מינוי נשיא	<p>נשיא בית המשפט העליון יתמנה על ידי הדוכס לפי רשימה של שלושה מועמדים המוצגים ע"י בית המשפט העליון, כאשר לצד זאת פרקליט המדינה מפרסם את עמדתו. עליהם להיות מעל גיל 35, להיות רשומים כעורכי דין או להחזיק במשרה שיפוטית למשך שבע שנים.¹¹⁶</p>
בית משפט לחוקה		
(3)	שיטת מינוי שופטים	<p>בית משפט זה מונה תשעה שופטים. ארבעה מתוכם מכהנים בו מתוקף תפקידם השיפוטי בערכאה אחרת, במקביל לתפקידם הנוסף: נשיא בית המשפט העליון, נשיא בית המשפט המינהלי, ושני שופטים מבית המשפט ל-Cassation (חלק מבית המשפט העליון). חמשת השופטים האחרים, שחייבים לכהן כשופטים, ממונים על ידי הדוכס הגדול, כאשר עבור כל משרה מועברת לדוכס רשימה של שלושה מועמדים שאותה יצרה ועדה משותפת של בית המשפט העליון ובית המשפט האדמיניסטרטיבי, בראשה עומד נשיא העליון.¹¹⁷</p>

Legal Systems in Luxemburg: overview, Laure-Hélène Gaicio-Fievez and Magedeline Mounir, ¹¹³

[https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/w-018-2382?transitionType=Default&contextData=\(sc.Default\)&firstPage=true](https://uk.practicallaw.thomsonreuters.com/w-018-2382?transitionType=Default&contextData=(sc.Default)&firstPage=true)

¹¹⁴ סי' 42, 17 לחוק ארגון זרוע השפיטה של לוקסמבורג (7 במרץ 1980) (בצרפתית), <https://legilux.public.lu/eli/etat/leg/loi/1980/03/07/n1/jo>.

¹¹⁵ חוקת לוקסמבורג, לעיל ה"ש 116, בס' 91.

¹¹⁶ חוק ארגון זרוע השפיטה של לוקסמבורג, לעיל ה"ש 121, בס' 41, 43.

¹¹⁷ חוקת לוקסמבורג, לעיל ה"ש 115, בס' 95 ter; סי' 3 לחוק בנושא ארגון בית המשפט לחוקה (27 ליולי 1997), (בצרפתית) <https://legilux.public.lu/eli/etat/leg/loi/1997/07/27/n6/jo>.

<div> <div></div> <div></div> </div> לוקסמבורג		
(4)	מי ממונה לשפיטה? (תנאים וכישורים)	רק שופטים מכהנים (ראו פירוט תחת שיטת המינוי).
(5)	סוף כהונה והליכי הדחה	לא ניתן להדיח שופט מתפקיד אלא בפסק דין שיפוטי, אך במקרה של התנהגות פסולה ניתן להזיזו מתפקידו. ¹¹⁸
(6)	מינוי נשיא	נשיא בית המשפט העליון לצדק הוא נשיא בית המשפט החוקתי, ראו לעיל. נשיא בית המשפט האדמיניסטרטיבי הוא סגן נשיא בית המשפט החוקתי. ¹¹⁹

<div> <div></div> <div></div> </div> לטביה		
(1)	מבנה משטרי	רפובליקה פרלמנטרית.
(2)	מבנה מערכת המשפט	לפי חוקת לטביה, הסמכות השיפוטית נמצאת בידי בתי משפט מחוזיים, עירוניים ואזוריים, וכן בידי בית המשפט העליון ובית המשפט החוקתי ¹²⁰ שנוצר כמקור להשבת האמון במערכת המשפט. עצמאותו מעוגנת בחוק ¹²¹ . ביהמ"ש בוחן את חוקתיותם של חוקים ויכול להכריז כי חוק אינו תקף עוד. ¹²²
בית משפט עליון		
(3)	שיטת מינוי שופטים	הפרלמנט ממנה את שופטי העליון מתוך המועמדים שהוצעו ע"י נשיא ביהמ"ש העליון. המועמדים חייבים לעבור את המבחנים שנקבעים ע"י ה-Judicial Council (הוקמה בשנת 2010, מורכבת ברובה משופטים, וכוללת גם את שר המשפטים ונציג מהפרלמנט). ¹²³

¹¹⁸ חוקת לוקסמבורג, לעיל ה"ש 115, בס' 91 ו-95 ter.

¹¹⁹ חוק בנושא ארגון בית המשפט לחוקה, לעיל ה"ש 124, בס' 3.

¹²⁰ National Justice Systems, Latvia, European Justice https://e-justice.europa.eu/16/EN/national_justice_systems?LATVIA&member=1

¹²¹ Constitutional Court Law, בתרגומו לאנגלית בכתובת: <https://likumi.lv/ta/id/63354-satversmes-tiesas-likums>

¹²² שם, בס' 32.

¹²³ פס' 44, 54, 59, 62 לחוק השפיטה בלטביה, בתרגומו לאנגלית בכתובת: <https://likumi.lv/ta/en/en/id/62847-on-judicial-power>

לטביה		
<div></div> <div></div>	(4)	מי ממונה לשפיטה? (תנאים וכישורים) רק שופט עירוני/מחוזי (ברוב המקרים קיימת גם דרישה של ניסיון בשיפוט לתקופה של 10 שנים).
	(5)	סוף כהונה והליכי הדחה עד גיל פרישה 70.
	(6)	מינוי נשיא נבחר ע"י הפרלמנט בהתבסס על המלצת שופטי ביהמ"ש העליון.
בית משפט לחוקה		
	(3)	שיטת מינוי שופטים כולל 7 שופטים אשר נבחרים ברוב בפרלמנט של 51 הצבעות (ישנם 100 חברי פרלמנט). ¹²⁴ שלושה מתוך השופטים שנבחרו צריכים להיות מוצעים ע"י לפחות עשרה חברי פרלמנט; שניים צריכים להיות מוצעים ע"י קבינט השרים; ושניים צריכים להיות מוצעים ע"י שופטי ביהמ"ש העליון (וכבר לכהן כשופטים). ¹²⁵ נשיא הפרלמנט מיידע את ה-Judicial Council על רשימת המועמדים לשיפוט, ומזמין אותם להציג את עמדתם.
	(4)	מי ממונה לשפיטה? (תנאים וכישורים) כל אזרח לטבי מעל גיל 40 שיש לו תואר שני ומעלה, לפחות 10 שנות ניסיון בתחום המשפטי ומוניטין ללא רבב (ובכפוף לאיסורים שבחוק). ¹²⁶
	(5)	סוף כהונה והליכי הדחה כהונה בת 10 שנים שלא ניתנת לביטול או עד גיל 70. ¹²⁷
	(6)	מינוי נשיא נשיא וסגן הנשיא מכהנים במשך שלוש שנים ונבחרים ע"י שופטי בית המשפט לחוקה באמצעות הצבעה חשאית וברוב מיוחס. ¹²⁸

¹²⁴ ס' 85 לחוקת לטביה, בתרגומה לאנגלית בכתובת: <https://likumi.lv/ta/en/en/id/57980-the-constitution-of-the-republic-of-latvia>.

¹²⁵ מתוך אתר בית המשפט לחוקה של לטביה, <https://www.satv.tiesa.gov.lv/en/structure/justices-of-the-constitutional-court/>; Constitutional Court Law, לעיל ה"ש 128.

¹²⁶ מתוך אתר בית המשפט לחוקה של לטביה, לעיל ה"ש 132.

¹²⁷ שם.

¹²⁸ Constitutional Court Law, לעיל ה"ש 128.

<div> <div></div> <div>ליטא</div> </div>	
<div> <div>(1)</div> <div>מבנה משטרי</div> </div>	<div> <div>רפובליקה סמי-נשיאותית, בה הרשות המבצעת כוללת את נשיא הרפובליקה (שלו סמכויות מסוימות בסוגיות חוקתיות, חוץ, חירום וכדומה) ואת הממשלה – שבראשה עומד ראש הממשלה.</div> </div>
<div> <div>(2)</div> <div>מבנה מערכת המשפט</div> </div>	<div> <div>מערכת המשפט מחולקת לבתי משפט כלליים (הדנים בתיקים פליליים ואזרחיים) ולבתי משפט בעלי התמחויות ספציפיות (כמו למשל בית משפט מינהלי). מבנה המערכת המשפטית מורכב מבתי משפט מחוזיים, אזוריים, ומבית משפט לערעורים. בראש ההיררכיה המשפטית נמצא בית המשפט העליון. ישנם גם בתי משפט עליונים לנושאים ספציפיים.¹²⁹</div> <div> <div>בליטא קיים גם בית המשפט לחוקה שרשאי לפסול חוקים משום שהם סותרים את הוראות החוקה והוא רשאי לבחון את מעשי הנשיא והממשלה.¹³⁰ תקציב בית המשפט יגיע ישירות מתקציב המדינה כדי להבטיח את עצמאותו.¹³¹</div> </div> </div>
<div>בית משפט עליון</div>	
<div> <div>(3)</div> <div>שיטת מינוי שופטים</div> </div>	<div> <div>הפרלמנט ממנה את 35 שופטי העליון, ככל הנראה ברוב רגיל,¹³² וזאת לאחר שיש לו הזדמנות לראיין את המועמדים ולשוחח איתם, לרבות בוועדות הפרלמנט השונות,¹³³ על-פי הצעת נשיא הרפובליקה.¹³⁴ את המועמדים בוחר נשיא בית המשפט העליון, אך זה לא מחייב את נשיא המדינה, אשר רשאי להציע מועמדים אחרים/נוספים.¹³⁵ הערכת היכולות של המועמדים תתבצע ע"י ה-Judicial Council, שמייצעת לנשיא המדינה בנושא.¹³⁶ את רשימת המועמדים מרכיבה הנהלת בתי המשפט במדינה, והיא יכולה להחליט שלא להכניס אדם לרשימה משיקולים מסוימים.¹³⁷</div> </div>

¹²⁹ About the court system, Supreme Administrative Court of Lithuania,

<https://www.lvat.lt/en/court-system/about-the-court-system/653>

¹³⁰ סי' 102, 105 לחוקת ליטא בתרגומה לאנגלית בכתובת: <https://www.lrs.lt/home/Konstitucija/Constitution.htm>
¹³¹ סי' 5 לחוק בנושא בית המשפט החוקתי של ליטא, [https://lrkt.lt/en/about-the-court/legal-information/the-law-on-](https://lrkt.lt/en/about-the-court/legal-information/the-law-on-the-constitutional-court/193)

[the-constitutional-court/193](https://lrkt.lt/en/about-the-court/legal-information/the-law-on-the-constitutional-court/193)

¹³² דינה צדוק, לעיל ה"ש 83, בעמ' 10-11.

¹³³ חוקת ליטא, לעיל ה"ש 137, בס' 67; מתוך תשובות ליטא לשאלון שפורסם באתר ביהמ"ש העליון של פורטוגל,

https://www.stj.pt/wp-content/uploads/2018/04/lithuania_answersquestionnaire.pdf

¹³⁴ חוקת ליטא, לעיל ה"ש 137, בס' 84.

¹³⁵ סי' 273 (2) לחוק בתי המשפט של ליטא, בתרגומה לאנגלית בכתובת: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalActPrint/lt?jfwid=13y0a4w4uo&documentId=TAIS.338141&category=TAD>

¹³⁶ שם, בס' 68-69 (1).

¹³⁷ תשובות ליטא לשאלון, לעיל ה"ש 140.

	ליטא	
(4)	מי ממונה לשפיטה? (תנאים וכישורים)	אזרחי המדינה, שכבר מכהנים כשופטים בבתי משפט אזרחיים במשך שמונה שנים/בבית המשפט העליון לעניינים מינהליים במשך חמש שנים/בעלי דוקטורט ועבדו כ-15 שנים כפרופסורים למשפטים.
(5)	סוף כהונה והליכי הדחה	ניתן להדיח מתפקידם את שופטי ונשיא העליון אם הם מפרים באופן חמור את החוקה או את שבועתם או אם נמצא שביצעו פשע, זאת באמצעות הצבעה של 3\5 מחברי הפרלמנט. ¹³⁸
(6)	מינוי נשיא	הפרלמנט ממנה את נשיא ביהמ"ש העליון. ¹³⁹ המועמדים לתפקיד זה הם רק מתוך שופטי העליון שנבחרו, ונשיא המדינה מציע את המועמד לתפקיד. ¹⁴⁰
בית משפט לחוקה		
(3)	שיטת מינוי שופטים	בבית המשפט לחוקה מכהנים תשעה שופטים. הפרלמנט ממנה את שופטי בית המשפט לחוקה, ¹⁴¹ לאחר שמיעת עמדת ועדת המשפט של הפרלמנט שדנה במועמדים בישיבה סגורה. ¹⁴² ההצבעה בפרלמנט היא חשאית. ¹⁴³ המועמדים לשלוש משרות שיפוט בבית המשפט מוצעים ע"י נשיא המדינה, ¹⁴⁴ המועמדים לשלוש משרות שיפוט נוספות מגיעים להצעת יו"ר הפרלמנט (speaker of the Seimas) ושלוש המשרות הנוספות מתמלאות מתוך רשימה של נשיא בית המשפט העליון. בכל שלוש שנים, שליש משופטי בית המשפט מתחלפים. ¹⁴⁵ רשימת המועמדים לתפקיד מפורסמת תחילה בעיתונות, לפני הדיון בעניינם בפרלמנט. ¹⁴⁶
(4)	מי ממונה לשפיטה? (תנאים וכישורים)	ניתן למנות לתפקיד אזרחי ליטא, שיש להם מוניטין ללא רבב, אשר מוסמכים בתחום המשפטים ושעבדו לפחות עשר שנים במקצוע משפטי. ¹⁴⁷

¹³⁸ חוקת ליטא, לעיל ה"ש 137, בס' 74 ו-115.

¹³⁹ שם, בס' 67.

¹⁴⁰ שם, בס' 84 ו-112.

¹⁴¹ שם, בס' 67 ו-112.

¹⁴² חוק בנושא בית המשפט החוקתי של ליטא, לעיל ה"ש 138, בס' 5.

¹⁴³ דינה צדוק, לעיל ה"ש 83, בעמ' 10-11.

¹⁴⁴ חוקת ליטא, לעיל ה"ש 137, בס' 84.

¹⁴⁵ מתוך אתר בית המשפט לחוקה בליטא, <https://lrkt.lt/en/about-the-court/justices/appointment-and-status-of-justices/181>.

¹⁴⁶ חוק בנושא בית המשפט החוקתי של ליטא, לעיל ה"ש 138, בס' 103.

¹⁴⁷ אתר בית המשפט לחוקה בליטא, לעיל ה"ש 152 ; חוקת ליטא, לעיל ה"ש 137, בס' 103.

ליטא		
(5)	סוף כהונה והליכי הדחה	כהונה בת תשע שנים שאינה ניתנת להארכה. ¹⁴⁸ ניתן להדיח מתפקידם את שופטי ונשיא בית המשפט לחוקה אם הם מפרים באופן חמור את החוקה או את שבועתם או אם ביצעו פשע, זאת ברוב של 3\5 מחברי הפרלמנט. ¹⁴⁹
(6)	מינוי נשיא	הפרלמנט ממנה את נשיא ביהמ"ש החוקתי, ¹⁵⁰ לאחר שמיעת עמדת ועדת המשפט של הפרלמנט, שדנה במועמדים בישיבה סגורה. המועמדים לתפקיד זה הם רק מתוך שופטי בית המשפט לחוקה שנבחרו, ונשיא המדינה מציע את המועמד לתפקיד. ¹⁵¹

נורבגיה ¹⁵²		
(1)	מבנה משטרי	מונרכיה חוקתית עם משטר פרלמנטרי. הממשלה (ממשלה קואליציונית) אחראית בפני הפרלמנט וביכולתה לכהן כל עוד היא נתמכת בידי רוב הפרלמנט.
(2)	מבנה מערכת המשפט	משפט מקובל. מבנה היררכי של ערכאות הכולל ערכאת ערעור. בית המשפט העליון הוא הערכאה העליונה.
בית משפט עליון		
(3)	שיטת מינוי שופטים	הרשות המבצעת על פי המלצה של ועדה והמלצת נשיא בית המשפט העליון.
(4)	מי ממונה לשפיטה? (תנאים וכישורים)	מועמד בעל תואר במשפטים, לפחות בגיל 30 עם כישורים משפטיים מצוינים.

¹⁴⁸ חוקת ליטא, לעיל ה"ש 137, בס' 103.

¹⁴⁹ שם, בס' 74 ו-108.

¹⁵⁰ שם, בס' 67.

¹⁵¹ שם, בס' 84.

¹⁵² Weibull, Jörgen, Enander, Henrik, Joys, Charles, Sandvik, Gudmund and Christensen, Jan. "Norway". *Encyclopedia Britannica*, 27 Jan. 2023; Appointment of Judges to the Supreme Court, Norway Answers to Questionnaire, 2012, https://www.stj.pt/wp-content/uploads/2018/04/norway_answersquestionnaire.pdf; כאן: <https://www.wipo.int/wipolex/en/legislation/details/18771>; 55-54 לחוק בתי המשפט בנורבגיה בתרגומו לאנגלית

(5)	סוף כהונה והליכי הדחה	הכהונה היא עד גיל 70. אם שופט עשה משהו שפוגע בכשירות שלו להיות שופט, מועצת המלך רשאית להביא את העניין בפני בית המשפט. אפשר להדיח שופט רק באמצעות פסק דין. ¹⁵³
(6)	מינוי נשיא	מינוי נשיא בית המשפט העליון נעשה ללא מעורבות של ועדה מייעצת.
(7)	מנהגים נוספים הנוגעים להליך המינוי	ישנה ועדה מקצועית שממליצה לממשלה על שלושה מועמדים. הממשלה קובעת את זהות חברי הוועדה הכוללת בעיקר גורמים מקצועיים (שלושה שופטים, עו"ד, ומשפטן מהמגזר הציבורי) ושני נציגי ציבור ללא רקע משפטי. אם הממשלה מעוניינת לבחור מועמד שלא מתוך הרשימה, עליה להעביר את שם המועמד לעיון הוועדה כדי שזו תוכל לחוות לגביה את דעתה. בנוסף להמלצת הוועדה, קובע החוק כי על נשיא ביהמ"ש העליון לחוות אף הוא את דעתו ביחס למינוי. הגם שחוות דעתו של נשיא בית המשפט העליון איננה מחייבת בפועל, מאז תחילת ההסדר מונה תמיד המועמד עליו הוא ממליץ.

¹⁵³ The Supreme Court of Norway, *Separation of Powers and Independence of constitutional Courts and Equivalent Bodies*, The 2nd Congress of the World Conference on constitutional Justice, https://www.venice.coe.int/WCCJ/Rio/Papers/NOR_Supreme_Court.pdf

<p>המבנה הפרלמנטרי בניו זילנד מבוסס על המודל הבריטי. הכוח לחוקק מוענק לבית נבחרים אחד, והנבחרים שחברים בו מכהנים כשלוש שנים. המפלגה הפוליטית או קואליציה של מפלגות ששולטת על הרוב בבית הנבחרים מייסדת את הממשלה והקבינט. בדרך כלל ראש המפלגה השולטת הופך לראש הממשלה. הקבינט הוא הגוף המרכזי של הרשות המבצעת, ורוב יוזמות החקיקה בבית הנבחרים מבוססות על החלטות הקבינט. הפרלמנט מחויב להעביר את החקיקה ברוב לפני שיוזמת החקיקה הופכת לחוק. עם זאת, לקבינט יש כוח רב שנתון לביקורת פרלמנטרית מוגבלת, זאת מכיוון ששרי הקבינט יושבים בבית הנבחרים וכן על רקע קיומה של משמעת קואליציונית.</p> <p>בן המלוכה (The British Monarch) הוא ראש המדינה הרשמי, והוא מיוצג על ידי מושל כללי (Governor-General) אשר ממונה על ידי בן המלוכה בהמלצת ממשלת ניו זילנד לתקופה של חמש שנים. למושל הכללי יש סמכות מוגבלת המופעלת באמצעות משרד המחזיק במספר כוחות שיוריים להגנה על החוקה ונועדה לתת מענה במצב של משבר חוקתי. למשל, הוא יכול לפזר את הפרלמנט בנסיבות מסוימות.</p> <p>בניו זילנד, אין חוקה פורמלית, אך חוק זכויות האדם מטיל מגבלות על הפרלמנט בחקיקתו. כמו כן, ישנה ביקורת שיפוטית על חקיקה בדרך של הצהרה על אי-התאמה בין חוק זכויות אדם לבין חוק מסוים. על פי תיקון שנערך במחצית שנת 2022, במקרה של הכרזה על אי התאמה הממשלה והפרלמנט נדרשים לבחון את אי ההתאמה.</p>	<p>(1) מבנה משטרי</p>
---	------------------------------

(2) מבנה מערכת המשפט	המשפט מנוהל על ידי משרד המשפטים באמצעות בתי המשפט שלו. מתחת לבית המשפט העליון יש היררכיה של בתי משפט אשר עוסקים בתיקים אזרחיים ופליליים, בסדר יורד – בית המשפט לערעורים (Court of Appeal), בית המשפט הגבוה (High Court), בתי המשפט המחוזיים (District Courts). יש לציין כי ישנם בתי משפט נוספים בניו-זילנד, כגון בתי משפט לענייני עבודה (Employment Courts). ¹⁵⁵
בית משפט עליון	
(3) שיטת מינוי שופטים	שר המשפטים (The Attorney General) בוחר את חמשת שופטי העליון, והם ממונים על ידי המושלת הכללית של המדינה (נציגת בית המלוכה הבריטי) באופן טקסי.
(4) מי ממונה לשפיטה? (תנאים וכישורים)	בדרך כלל הנבחרים לתפקיד הם שופטים אשר מכהנים בערכאות העליונות במדינה – בית המשפט לערעורים ובית המשפט הגבוה – אשר כפופות לבית המשפט העליון.
(5) סוף כהונה והליכי הדחה	סוף כהונה בהגיעם של השופטים לגיל 70. הדחת שופטים בניו זילנד מוסדרת בחוק שמסדיר את פעילותה של ועדת משמעת. יש מנגנון מורכב להדחה אשר נועד בין היתר להגן מפני תקיפות שווא. ¹⁵⁶
(6) מינוי נשיא	נשיא בית המשפט ממונה על ידי ראש הממשלה (ראש הרשות המבצעת), והוא ממונה על ידי המושלת הכללית של המדינה (נציגת בית המלוכה הבריטי) באופן טקסי.
(7) מנהגים נוספים הנוגעים להליך המינוי	טרם בחירת המועמד, שר המשפטים נוהג להתייעץ עם פרקליטת המדינה (The Solicitor General) ועם נשיאת בית המשפט העליון. עם זאת, אין למנהג זה עיגון חוקי. כמו כן, מקובל כי שר המשפטים אינו מביא בחשבון שיקולים פוליטיים בעת בחירת המועמדים.

¹⁵⁵ Vowles, Jack, Dalziel, Raewyn, Oliver, William Hosking, Sinclair, Keith, Blyth, Conrad Alexander and Moran, Warren. "New Zealand". *Encyclopedia Britannica*, 27 Jan. 2023.

¹⁵⁶ Benjamin Suter, *Appointment, Discipline and Removal of Judges: A Comparison of the Swiss and New Zealand Judiciaries*, 46 VICTORIA U. WELLINGTON L. REV. 267, 300-302 (2015).

	ספרד	
מונרכיה חוקתית דמוקרטית. בראשה עומד מלך בעל תפקיד סמלי – כל החלטותיו נדרשות לאישור ראש ממשלת ספרד ויו"ר הבית התחתון. בראש הרשות המבצעת עומד ראש הממשלה שזקוק לאמון הבית התחתון, שלו מרבית הכוח הפרלמנטרי. לא מדובר בפדרציה באופן רשמי אך השלטון יחסית מבוזר וסמכויות רבות נתונות לקהילות האוטונומיות של ספרד. תפקיד הבית העליון הוא בעל אופי ייצוגי יותר של הקהילות האוטונומיות הספרדיות.	מבנה משטרי	(1)
המערכת שייכת לשיטת המשפט הקונטיננטלי. בית המשפט העליון של ספרד הוא הערכאה העליונה לכל התחומים המשפטיים (אזרחי, פלילי, מינהלי, דיני עבודה, דין צבאי) למעט סוגיות חוקתיות הנידונות בבית המשפט לחוקה.	מבנה מערכת המשפט	(2)
בית משפט עליון		
נשיא בית המשפט העליון נבחר על ידי המועצה הכללית לשפיטה וממונה על ידי המלך. ¹⁵⁷ אותה מועצה כללית מורכבת מנשיא בית המשפט העליון ומעשרים חברים שימונו לתקופה של חמש שנים וביניהם 12 שופטים, ארבעה נציגי הבית העליון וארבעה נציגי הבית התחתון שנבחרו ברוב של 3/5 שהם עורכי דין או משפטנים בעלי ותק של 15 שנים. ¹⁵⁸ כך, שלאחר המינוי הנשיא הופך להיות ראש המועצה. ¹⁵⁹ מינויים של שאר שופטי בית המשפט לא מוסדר בחוקה באותו האופן, אך נראה שהמינוי הוא של שופטים או מומחים משפטיים בעלי ניסיון משמעותי והמינוי נעשה על ידי המועצה הכללית לשפיטה. ¹⁶⁰	שיטת מינוי שופטים	(3)
לבית המשפט העליון יכולים להתמנות שופטים עם 15 שנות ניסיון, שמתוכם 10 שנות ניסיון הן בתפקיד Magistrate, וכן מומחים משפטיים "בעלי שם" בעלי 15 שנות ניסיון בקריירה משפטית. ¹⁶¹	מי ממונה לשפיטה? (תנאים וכישורים)	(4)

Tribunal Supremo, European Law Institute, <https://www.europeanlawinstitute.eu/membership/institutional-157> ; /members/supreme-court-of-spain ; ס' 123 לחוקת ספרד בתרגומה לאנגלית בכתובת : <https://www.boe.es/legislacion/documentos/ConstitucionINGLES.pdf> .¹⁵⁸ חוקת ספרד, לעיל הי"ש 164, בס' 122. ¹⁵⁹ Tribunal Supremo, לעיל הי"ש 164. ¹⁶⁰ The Judiciary Organic Act of 1985 בתרגומו לאנגלית בכתובת : <https://www.wipo.int/wipolex/en/legislation/details/18759> .¹⁶¹ שם.

		ספרד
(5)	סוף כהונה והליכי הדחה	ניתן לפטר, להשעות, להעביר, או להביא לפרישה של שופט מתפקידו רק בעילה הקבועה בחוק, ובכפוף לחוק. ¹⁶²
(6)	מינוי נשיא	כאמור, על ידי המועצה הכללית לשפיטה.
בית משפט לחוקה		
(3)	שיטת מינוי שופטים	הבית התחתון של הפרלמנט (נבחר בבחירות אזוריות) ממנה ארבעה שופטים ברוב של 60% מחבריו; הבית העליון של הפרלמנט (רובו נבחר בבחירות אישיות והיתר ע"י גופים מחוקקים של אוטונומיות ספרד) ממנה ארבעה שופטים ברוב של 60% מחבריו; הממשלה ממנה שני שופטים; והמועצה הכללית לשפיטה ממנה שני שופטים. ¹⁶³ יצוין, כי על רקע משבר פוליטי כבר כמה שנים שלא גובשה הסכמה ולא מונו שופטים חדשים. המשבר נובע מכך שהמפלגות הגדולות בספרד לא מסכימות על הרכב המועצה, שחלק מחבריה הם נציגי הרשות המחוקקת הנבחרים ברוב של שלוש חמישיות. ¹⁶⁴ המינוי הוא לתקופה של תשע שנים, וכל שלוש שנים אמור להתחדש שליש מכלל השופטים. ¹⁶⁵
(4)	מי ממונה לשפיטה? (תנאים וכישורים)	אנשים בעלי אזרחות ספרדית וניסיון מקצועי-שיפוטי של 15 שנים לפחות.
(5)	סוף כהונה והליכי הדחה	הפסקת כהונה לפני תום תשע השנים תהיה בהתפטרות של השופט או בשל אי התאמה מסיבה רפואית, משמעתית, או פלילית. לא ניתן להעמיד שופטים לדין או לפטרם מסיבה אחרת, כולל על עמדות שהוצגו על ידיהם במסגרת מילוי תפקידם. ¹⁶⁶
(6)	מינוי נשיא	המינוי הוא של אחד מהשופטים, על ידי המלך ועל פי הצעת השופטים עצמם, לתקופה של שלוש שנים. ¹⁶⁷

¹⁶² חוקת ספרד, לעיל ה"ש 164, בס' 117.

¹⁶³ שם, בס' 159.

¹⁶⁴ The Local EU urges Spain to renew key judicial body (30.09.2022), <https://www.thelocal.es/20220930/eu-urges-spain-to-renew-key-judicial-body>; חוקת ספרד, לעיל ה"ש 164, בס' 159 ו-122; ראו מכתב שפורסם על ידי הנציבות האירופית, הגוף הביצועי של האיחוד האירופי, בו המצב מתואר ככזה המאפשר לכוחות הפוליטיים להחזיק את המוסד השיפוטי כ"שבוי":

Vera Jourova Letter to Mr Carlos Lesmes Serrano_CGPI President (European Commission 09.09.2022), <https://media.euobserver.com/8f97546de93aa6ae9dcf3b16ad4f6b69.pdf>.

¹⁶⁵ Judges, Tribunal Constitucional De Espana, <https://www.tribunalconstitucional.es/en/tribunal/Composicion-Organizacion/composicion/Paginas/magistrados.aspx>

¹⁶⁶ שם.

¹⁶⁷ חוקת ספרד, לעיל ה"ש 164, בס' 160.

	פורטוגל	
(1) מבנה משטרי רפובליקה דמוקרטית חוקתית בה ישנו שלטון נשיאותי למחצה, שלפיו הסמכות הביצועית מבוזרת בין הנשיא לבין ראש הממשלה. ¹⁶⁸ הפרלמנט המרכזי בפורטוגל מורכב מ-230 נבחרים, כל אחד מהם מייצג את אינטרס העם כולו ולא את המחוז ממנו נבחרו. ¹⁶⁹		
(2) מבנה מערכת המשפט לפי החוקה – בפורטוגל מערכת בתי משפט אזרחיים ופוליטיים ובראשם בית המשפט העליון; בתי משפט אדמיניסטרטיביים ובית משפט לביקורת על פעולות המדינה (Audit). בנוסף קיים בית משפט לחוקה המכריע בסוגיות חוקתיות, לרבות בשאלת חוקתיות חוקים. ¹⁷⁰ העצמאות של שופטי בית המשפט העליון ובימ"ש לחוקה מעוגנת בחוקת פורטוגל.		
בית משפט עליון		
(3) שיטת מינוי שופטים בפורטוגל קיימת מועצה עליונה לשפיטה שבסמכותה למנות שופטי עליון, לקדםם, להפעיל הליכי משמעת ולנהלם. ¹⁷¹ המועצה מנוהלת ע"י נשיא העליון ומורכבת משני חברים שנבחרים ע"י נשיא פורטוגל, שבעה חברים שנבחרים ע"י הפרלמנט בפורטוגל ושבעה שופטים שנבחרים ע"י עמיתיהם בהתאם לעקרון הייצוג המידתי. ¹⁷² הדו"ח המיוחד של האו"ם לעצמאות שופטים הביע ביקורת על הרכב המועצה ועמד על הצורך שלפחות חצי מיושבי המועצה יהיו שופטים שנבחרו על-ידי עמיתיהם. ¹⁷³		
(4) מי ממונה לשפיטה? (תנאים וכישורים) שופטים, תובעים ציבוריים וחברים ראויים לשבח אחרים מקרב המקצוע המשפטי. ¹⁷⁴		

¹⁶⁸ Livermore, Harold V., Wheeler, Douglas Lanphier, Smith, Catherine Delano, Shercliff, Jose, Amaral, Ilidio Melo Peres do, Opello, Walter C. and Kaplan, Marion. "Portugal". *Encyclopedia Britannica*, 28 Jan. 2023.

¹⁶⁹ Factsheet: The Portuguese Parliament, European Parliament, https://www.europarl.europa.eu/cmsdata/233226/Factsheet_PT_-_Assembly_of_the_Republic.pdf

¹⁷⁰ https://www.oecd-Annex_A.The_National_Court_System_in_Portugal,_OECD_iLibrary, <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/cc123123-en/index.html?itemId=/content/component/cc123123-en>; https://www.constituteproject.org/constitution/Portugal_2005.pdf; בטרקומה לאנגלית בכתובת: https://www.constituteproject.org/constitution/Portugal_2005.pdf

¹⁷¹ Albers, Pim and Voermans, Wim, Councils for the Judiciary in EU Countries (September 20, 2008); Wim Voermans and Pim Albers, Councils For The Judiciary In EU Countries, Council of Europe, European Commission for the Efficiency of Justice (CEPEJ), Strasbourg 2003, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=1271182>

¹⁷² חוקת פורטוגל, לעיל ה"ש 177, בס' 218.

¹⁷³ פס' 51 לדו"ח המיוחד של האו"ם לעצמאות שופטים על פורטוגל (2015), <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/G15/136/97/PDF/G1513697.pdf?OpenElement>

¹⁷⁴ חוקת פורטוגל, לעיל ה"ש 177, ס' 215(4).

פורטוגל	
	
(5) סוף כהונה והליכי הדחה	השופטים קבועים, לא ניתן לפטר שופטים אלא רק לפי מקרים המנויים בחוק. ¹⁷⁵
(6) מינוי נשיא	הנשיא נבחר ע"י השופטים המכהנים בבית המשפט העליון. ¹⁷⁶
בית משפט לחוקה	
(3) שיטת מינוי שופטים	ישנם 13 שופטים בבית המשפט לחוקה. עשרה שופטים נבחרים על-ידי הפרלמנט ברוב של לפחות שני שליש מהנוכחים בהצבעה, ובתנאי שרוב זה גדול מהרוב המוחלט של חברי הפרלמנט. ¹⁷⁷ שישה מבין עשרת השופטים הממונים על ידי הפרלמנט נבחרים מקרב שופטים מכהנים בערכאות המשפטיות, והיתר משפטנים. שלושה שופטים נוספים נבחרים על-ידי השופטים עצמם. ¹⁷⁸
(4) מי ממונה לשפיטה? (תנאים וכישורים)	ששה מתוך כל השופטים צריכים להיבחר מקרב שופטי בתי המשפט האחרים, והשבעה הנותרים מקרב משפטנים. ¹⁷⁹
(5) סוף כהונה והליכי הדחה	תקופת כהונה של 9 שנים ללא אפשרות חידוש או פרישה לפני תום הקדנציה. ¹⁸⁰
(6) מינוי נשיא	נבחר ע"י שופטי בית המשפט לחוקה. ¹⁸¹

צ'כיה	
	
(1) מבנה משטרי	רפובליקה פרלמנטרית המורכבת משני בתי פרלמנט. נשיא הרפובליקה אינו מכהן כראש הממשלה אלא בעל תפקיד טקסי ברובו (אם כי הוא רשאי בין היתר לבטל חוקים והוא מכהן גם כמפקד הצבא). נשיא הרפובליקה נבחר באופן ישיר ע"י העם לתקופה של חמש שנים.

¹⁷⁵ שם, סי' 216.

¹⁷⁶ שם, סי' 210(2).

¹⁷⁷ שם, סי' 164(א), 166, 168(5).

¹⁷⁸ שם, סי' 222.

¹⁷⁹ שם.

¹⁸⁰ Statutes of the Court's Justices, *Tribunal Constitucional Portugal*, <http://www.tribunalconstitucional.pt/tc/en/justices-status.html>

¹⁸¹ חוקת פורטוגל, לעיל הי"ש 177, סי' 222.

 צ'כיה	
(2) מבנה מערכת המשפט	מורכב ממערכת בתי משפט "רגילים" (כולל בית המשפט העליון, בית המשפט האדמיניסטרטיבי העליון, ובתי משפט מחוזיים ואזוריים אחרים) ומבית משפט לחוקה. בית המשפט לחוקה רשאי לבטל חוקים. ¹⁸² עצמאות השופטים בצ'כיה מעוגנת בחוקה. ¹⁸³
בית משפט עליון	
(3) שיטת מינוי שופטים	נשיא הרפובליקה ממנה את שופטי העליון, לפי הצעה של שר המשפטים הצ'כי, ולאחר שעברו בהצלחה מבחני הערכה. המועמדים נדרשים להופיע בפני פאנל בבית המשפט העליון, שלאחריו נשיא בית המשפט העליון מעביר עמדה חיובית או שלילית לשר המשפטים בנוגע למינוי, שגם מפורסמת בציבור. ¹⁸⁴
(4) מי ממונה לשפיטה? (תנאים וכישורים)	כל אזרח בעל בעל השכלה אקדמית במשפטים, ¹⁸⁵ ובן שלושים לפחות. ¹⁸⁶ עליו גם לעבור בהצלחה מבחן שפיטה. ¹⁸⁷
(5) סוף כהונה והליכי הדחה	שופטי העליון מכהנים למשך זמן בלתי מוגבל. לא ניתן להעביר שופטים מתפקידם אלא בחריגים הקשורים בעבירות משמעת. ¹⁸⁸
(6) מינוי נשיא	הנשיא וסגן הנשיא מתמנים ע"י נשיא הרפובליקה מתוך שופטי העליון למשך 10 שנים. ¹⁸⁹ בביהמ"ש העליון ישנה מועצה שיפוטית, שיכולה להביע את עמדתה ביחס למועמדים לתפקיד נשיא וסגן נשיא בית המשפט. ¹⁹⁰

¹⁸² ס' 87 לחוקת צ'כיה בתרגומה לאנגלית בכתובת:

https://www.constituteproject.org/constitution/Czech_Republic_2013.pdf?lang=en.

¹⁸³ שם, ס' 81-82.

¹⁸⁴ מתוך אתר משרד המשפטים בצ'כיה, <https://www.justice.cz/web/msp/soudy-a-soudci>; מסמך הסבר של בית המשפט העליון בצ'כיה על מינוי שופטים (צ'כית),

[https://www.nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/0/F29D344D03E4E51DC12585E50044C923/\\$file/Pravidla%20pro%20v%C3%BDb%C4%9Br%20kandid%C3%A1t%C5%AF%20na%20soudce%20NS.pdf](https://www.nsoud.cz/judikatura/ns_web.nsf/0/F29D344D03E4E51DC12585E50044C923/$file/Pravidla%20pro%20v%C3%BDb%C4%9Br%20kandid%C3%A1t%C5%AF%20na%20soudce%20NS.pdf).

¹⁸⁵ חוקת צ'כיה, לעיל ה"ש 189, בס' 93.

¹⁸⁶ פס' 60 לחוק בנושא בתי משפט ושופטים (בצ'כית), <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-6#>.

¹⁸⁷ ראו *Michal Bobek*, An Introduction to the Czech Legal System and Legal Resources Online, https://www.nyulawglobal.org/globalex/Czech_Republic1.html.

¹⁸⁸ חוקת צ'כיה, לעיל ה"ש 189, בס' 82 ו-93.

¹⁸⁹ אתר בית המשפט העליון של צ'כיה,

https://www.nsoud.cz/Judikatura/ns_web.nsf/Edit/AbouttheCourt~CompositionandStructure?Open&area=AbouttheCourt&grp=Composition%20and%20Structure&lng=EN; חוקת צ'כיה, לעיל ה"ש 189, בס' 62.

¹⁹⁰ מתוך אתר משרד המשפטים הצ'כי, <https://www.justice.cz/web/msp/soudy-a-soudci>.

צ'כיה	
<p>לפי מאמר אקדמי בנושא, הסטאטוס-קוו הקיים בצ'כיה הוא ששרי המשפטים נוהגים להעביר בפועל את תהליך הבחירה של השופטים לידי נשיאי בית המשפט העליון, כך שהשליטה על בחירת שופטים נמצאת בידי נשיאי בתי משפט. בשנת 2012 היה ניסיון להעניק כוח רב יותר לשר המשפטים באמצעות רפורמה משפטית, שכללה הקמה של ועדות המורכבות מנציגי משרד המשפטים ונציגי זרוע השפיטה עבור בחירת שופטים ונשיאי בתי משפט, אך בסופו של דבר הרפורמה לא התקדמה.¹⁹¹</p>	<p>(7) מנהגים נוספים הנוגעים להליך המינוי</p>
<p>בית משפט לחוקה</p>	
<p>בבית המשפט לחוקה ישנם 15 שופטים. שופטי בית המשפט לחוקה מתמנים ע"י נשיא הרפובליקה, לאחר שביקש את הסכמת הסנאט – הבית העליון של הפרלמנט, אשר צריכה להינתן ברוב רגיל בתוך 60 יום (אם לא מתקיימת הצבעה בזמן זה, הדבר ייחשב כהסכמת הפרלמנט).¹⁹² לאחר העברת בקשה מנשיא המדינה, שתי ועדות פרלמנטריות דנות במועמדות (ועדת משפט וחוקה וועדת חינוך וזכויות אדם) ומעבירות המלצה למליאת הפרלמנט. הפרלמנט במליאה בוחן את ההמלצה, ומשוחח גם עם המועמדים עצמם. ההצבעה בפרלמנט למינוי שופט תיעשה ברוב של חברי הפרלמנט הנוכחים, והיא יכולה להתקיים באופן פומבי או חשאי.¹⁹³</p>	<p>(3) שיטת מינוי שופטים</p>
<p>כל אזרח אשר רשאי להיבחר לפרלמנט, בעל השכלה אקדמית במשפטים והיה פעיל בתחום המשפט לפחות עשר שנים.¹⁹⁴</p>	<p>(4) מי ממונה לשפיטה? (תנאים וכישורים)</p>

¹⁹¹ Politics of Judicial Independence and Judicial Accountability in Czechia: Bargaining in the Shadow of the European *Constitutional Law Review*, Law between Court Presidents and the Ministry of Justice, David Kosar, (2017) 102-110, (2017).

<https://www.cambridge.org/core/services/aop-cambridge-core/content/view/5C61854C007CE1FDF61DC130A432924A/S1574019616000419a.pdf/politics-of-judicial-independence-and-judicial-accountability-in-czechia-bargaining-in-the-shadow-of-the-law-between-court-presidents-and-the-ministry-of-justice.pdf>

¹⁹² חוקת צ'כיה, לעיל הי"ש 189, בסי' 84; סי' 6 לחוק בית המשפט החוקתי (בצ'כית), <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-182#>.

¹⁹³ מתוך אתר בית המשפט לחוקה של צ'כיה, <https://www.usoud.cz/en/how-justices-are-appointed>.

¹⁹⁴ חוקת צ'כיה, לעיל הי"ש 189, בסי' 84.

צ'כיה	
	(5) סוף כהונה והליכי הדחה
	הכהונה של שופטי בית המשפט לחוקה נמשכת 10 שנים. ¹⁹⁵ בעניין הליכי הדחה לא נראה שיש הפרדה בין שופטי בית המשפט לחוקה לבין שאר בתי המשפט. ¹⁹⁶
	(6) מינוי נשיא
	נשיא הרפובליקה ממנה את נשיא ושני סגני נשיא בית המשפט לחוקה, ¹⁹⁷ מקרב השופטים המכהנים בבית המשפט לחוקה. ¹⁹⁸

צרפת	
	(1) מבנה משטרי
	חוקת צרפת קובעת שיטת ממשל מעורבת, נשיאותית למחצה. ¹⁹⁹ שיטה זו משלבת מרכיבים של מערכות פרלמנטריות ונשיאותיות, קרי – בצרפת מכהן נשיא נבחר בעל כוח פוליטי משמעותי וכן ראש ממשלה בעל אחריותיות כלפי הפרלמנט. ²⁰⁰ הפרלמנט מורכב מבית עליון – הסנאט – שנבחר בבחירות לא ישירות על ידי נבחר ציבור מחוזיים, ומבית תחתון – האסיפה הלאומית – הנבחרת בבחירות אזוריות. הנשיא נבחר בבחירות כלליות ישירות ופועל כראש המדינה. בסמכותו למנות את הממשלה המורכבת מראש הממשלה המפקח על ביצוע החקיקה וקבינט השרים. תפקידו של ראש הממשלה הוא קביעת מדיניות שלטונית וניהול עבודת הממשלה והשירות הציבורי. יש לציון, שאם מפלגת הנשיא שייכת למפלגות המיעוט בבית התחתון של הפרלמנט, על הנשיא למנות ראש ממשלה השייך לסיעת הרוב, כך שיכולים להיות ראש ממשלה ונשיא השייכים למפלגות שונות. ²⁰¹ בצרפת יש חוקה הכוללת בתוכה את סמכות בית המשפט לפסול חוקים על בסיסה ומגילת זכויות. ²⁰²

¹⁹⁵ שם.

¹⁹⁶ Act on proceedings in the cases of judges, prosecutors and bailiffs (בצ'כית): <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2002-7>.

¹⁹⁷ חוקת צ'כיה, לעיל ה"ש 189, בסי' 62.

¹⁹⁸ חוק בית המשפט החוקתי, לעיל ה"ש 199, בסי' 2.

¹⁹⁹ Fournier, Gabriel , Weber, Eugen , Wright, Gordon , Elkins, Thomas Henry , Popkin, Jeremy David , Bernard, François , Bisson, T.N. , Shennan, J.H. , Tuppen, John N. , Higonnet, Patrice Louis-René , Blondel, Jean F.P. , Flower, John E. , Bachrach, Bernard S. , Woloch, Isser and Drinkwater, John Frederick. "France". *Encyclopædia Britannica*, 25 Jan. 2023.

²⁰⁰ ליאור בן דוד, לעיל ה"ש 57, בעמ' 1.

²⁰¹ France, לעיל ה"ש 206.

²⁰² ההתמקדות במודל בחירת השופטים – כשלים מתודולוגיים בדיון העכשווי, לעיל ה"ש 1, בעמ' 32.

צרפת	
	
<p>שיטת המשפט הקונטיננטלי. מערכת המשפט בנויה ממספר ערכאות שיפוטיות נפרדות בהתאם לדין המהותי (מערכת שיפוט אדמיניסטרטיבית לעניינים מנהליים, ערכאות למשפט פלילי, אזרחי, ומועצה חוקתית עליונה). מעל לכל אלו, ישנו בית המשפט העליון, בית המשפט הגבוה לערעורים. כמו כן, בצרפת מכהנת מועצה חוקתית המוסמכת לדון בעניינים חוקתיים, כמו פיקוח על התנהלות הבחירות לפרלמנט ולנשיאות, בחינה חוקתית של חוקים והליכי חקיקה, ואף מחויבת לבחון את החוקתיות של חוקים אורגניים (חוקים המפרטים ומשלימים את הוראות החוקה) ואת התקנונים הפנימיים של שני בתי הפרלמנט.²⁰³</p>	<p>(2) מבנה מערכת המשפט</p>
<p>בית משפט עליון</p>	
<p>המועצה העליונה של הרשות השופטת אחראית להמליץ על מינוי שופטים לבית המשפט העליון.²⁰⁴ במועצה עליונה לשפיטה ישנם שני מדורים, האחד אמון על שופטים אזרחיים ופליליים והשני עוסק בתובעים כלליים. מדור השופטים כולל שופטים, תובע כללי, נציג מועצת המדינה (גוף שיפוטי האחראי על המינהל הציבורי) ונציגים של הנשיא (ראש הרשות המבצעת), האסיפה הלאומית והסנאט (שני בתי הפרלמנט). המועצה העליונה של הרשות השופטת אחראית, בין היתר, להמליץ על מינויים של שופטים לבית המשפט העליון, לנשיא בית המשפט לערעורים ונשיא בית משפט של הערכאה הראשונה. מינוי יתר השופטים מחייב התייעצות של הנשיא עם המועצה לגבי המועמדים שהוא מבקש למנות.²⁰⁵</p>	<p>(3) שיטת מינוי שופטים</p>

²⁰³ France, לעיל הי"ש 206.

²⁰⁴ ס' 64-65 לחוקת צרפת בתרגומה לאנגלית בכתובת:

https://www.constituteproject.org/constitution/France_2008.pdf?lang=en#page=22&zoom=100,237,661 ;

דינה צדוק, לעיל הי"ש 83, בעמ' 15-16.

²⁰⁵ שם.

צרפת	
	<p>(4) מי ממונה לשפיטה? (תנאים וכישורים)</p> <p>השופטים המתמנים אינם משפטים מנסים אלא בוגרי מסלול התמחות ייעודי לשופטים הצומחים בתוך המערכת השיפוטית כעובדי ציבור.²⁰⁶ המינוי לרוב יהיה תחילה לערכאות הנמוכות, והתקדמות במערכת המשפט תהיה לפי שיקול דעת הנשיא לפי שיקולים של ותק וכשירות בעבודת השפיטה.²⁰⁷</p>
	<p>(5) סוף כהונה והליכי הדחה</p> <p>המינוי למערכת השפיטה הוא לכל החיים.²⁰⁸</p>
	<p>(6) מינוי נשיא</p> <p>נשיא בית המשפט העליון מתמנה על ידי נשיא צרפת, מבין השופטים המכהנים במדינה.²⁰⁹</p>
	<p>(7) מנהגים נוספים הנוגעים להליך המינוי</p> <p>המודל של שופטים שהם עובדי שירות המדינה, נוסד לאחר המהפכה הצרפתית ונועד לכונן בתי משפט המיישמים את שלטון החוק ומגבירים את אמון הציבור הצרפתי במערכת המשפט, שבעבר הייתה חלק מהאצולה.²¹⁰</p>
המועצה החוקתית העליונה	
<p>(3) שיטת מינוי שופטים</p> <p>מינוי המועצה מחייב הסכמה רחבה בין הגופים הפוליטיים הקיימים במבנה הדמוקרטי הצרפתי. המועצה מורכבת מנשיאי צרפת בעבר ומחברים נוספים. הנשיא, הנבחר בבחירות כלליות ישירות, ממנה שלושה חברים במועצה; יו"ר הסנאט - הבית העליון של הפרלמנט, שנבחר בבחירות לא ישירות על ידי נבחר הציבור בערים ובמחוזות, ממנה שלושה חברים; ויו"ר האסיפה הלאומית - הבית התחתון של הפרלמנט, הנבחרת בבחירות אזוריות ישירות, ממנה שלושה חברים. כל שלוש שנים מתחלפים שליש מחברי המועצה, והמינוי מחייב אישור של ועדת החוקה של בית הפרלמנט כאשר מדובר במינוי של אותו הבית, ואישור של שתי הוועדות במינוי של הנשיא. המינוי ייפסל אם יותר מ-3/5 מחברי שתי הוועדות התנגדו לו.²¹¹</p>	

²⁰⁶ אפרת אבן, לעיל ה"ש 85, בעמ' 3-4.

²⁰⁷ James Wilets, Tracy Garcia & Stephanie Rodriguez, *A Critique of the Judicial Appointment Process and Rule of Law in the United States: A Comparative Perspective*, 46 NOVA L. REV. 201, 225 (2022).

²⁰⁸ שם.

²⁰⁹ הודיה קין, לעיל ה"ש 12, בעמ' 6.

²¹⁰ James Wilets, Tracy Garcia & Stephanie Rodriguez, לעיל ה"ש 214, בעמ' 224.

²¹¹ France, לעיל ה"ש 206; חוקת צרפת, לעיל ה"ש 211, בס' 56-61; בחירת שופטים לבתי משפט חוקתיים – מחקר השוואתי, לעיל ה"ש 1, בעמ' 18; James Wilets, Tracy Garcia & Stephanie Rodriguez, לעיל ה"ש 214, בעמ' 225.

צרפת		
(4)	מי ממונה לשפיטה? (תנאים וכישורים)	אין תנאי כשירות סטטוריים, לרוב מתמנים אנשים בכירים מאוד מהמערכת המשפטית (פרופסורים עורכי דין או שופטים של ערכאות גבוהות).
(5)	סוף כהונה והליכי הדחה	למתמנים שאינם נשיאים לשעבר, המינוי לערכאה החוקתית הוא לתשע שנים, ואינו יכול להתחדש. חברים רשאים להתפטר מתפקידם, וכן להיות מודחים מתפקידם במקרה של אי התאמה מקצועית או בריאותית. ²¹²
(6)	מינוי נשיא	נשיא המועצה החוקתית וסגנו מתמנים על ידי נשיא צרפת, כחלק משלושת השופטים שממונים על ידי הנשיא במועצה.

קנדה		
(1)	מבנה משטרי	פדרציה פרלמנטרית בעלת שני בתים (הסנאט ובית הנבחרים) ומונרכיה חוקתית (המלך נחשב כחלק נוסף בפרלמנט הקנדי). הממשלה אחראית בפני הפרלמנט ונשענת על אמונו, כאשר המבנה והניהול של הרשות המבצעת מוסדרים הן בחוקה כתובה והן בחוקה בלתי כתובה המורכבת מנהגים שהשתרשו לאורך השנים. ²¹³ החוקה הכתובה כוללת הוראת עליונות מפורשת (אך לא הסכמה מפורשת לביקורת שיפוטית), וכוללת צ'רטר זכויות אדם. החוקה קובעת מספר מנגנונים לתיקון החוקה, בהתאם לסוג התיקון, אך כל המנגנונים מורכבים.

²¹² אתר המועצה החוקתית בצרפת, Council Organisation, <https://www.conseil-constitutionnel.fr/en/council-organisation>.

²¹³ ליאור בן דוד, לעיל ה"ש 57, בעמ' 7.

קנדה

<p>בתי המשפט מאורגנים במבנה הבא – מערכת בתי המשפט הפדרליים ומערכת בתי המשפט של הפרובינציות. בית המשפט העליון שומע ערעורים משתי מערכות המשפט.²¹⁴ קיימת ביקורת שיפוטית יצירת פסיקה המאפשרת לפסול חוק בשל סתירתו לצ'רטר. החוקה מאפשרת להתגבר על חלק מהזכויות המנויות בצ'רטר ולהימנע מביקורת שיפוטית בהקשר של ההתגברות על זכויות אלו באמצעות חקיקה עם פסקת התגברות.</p>	<p>(2) מבנה מערכת המשפט</p>
בית משפט עליון	

²¹⁴ מתוך אתר בית המשפט העליון של קנדה, <https://scc-csc.ca/COURT-COUR/SYS-ENG.ASPX>.

<p>בבית המשפט העליון תשעה שופטים. הסמכות למנות שופטים לבית המשפט העליון נתונה בידי ראש הממשלה, שלו לכאורה שיקול דעת רחב במינוי השופטים. אולם, משנת 2016, קיים מנגנון חדש של ועדה מייעצת עצמאית א-פוליטית ומקצועית בה חברים ארבעה חברים מקצועיים הממונים על ידי דרג מקצועי, ושלושה חברים שממנה שר המשפטים²¹⁵, שלפחות שניים מהם אינם אמורים להיות עורכי דין.²¹⁶</p> <p>תפקיד הוועדה לזהות את המשפטנים ברמה הגבוהה ביותר, דוברי אנגלית וצרפתית המייצגים את המגוון החברתי של תושבי קנדה. חברי הוועדה נדרשים להתייעץ עם נשיא בית המשפט העליון וגורמים מרכזיים נוספים במערכת המשפט טרם גיבוש ההמלצה ומחויבים לספק רשימת מועמדים מאוזנת מבחינה מגדרית וחברתית הכוללת 3-5 מועמדים. כמו כן, הוועדה מחויבת למסור דו"ח הכולל, בין השאר, תיאור מפורט של הפגישות שקיימה, תהליך הביקורת וההמלצה של הוועדה, סיכום התייעצות עם גורמים ממליצים, נתונים על אודות המועמדים וכן את השאלון שעליו השיב המועמד שנבחר ותשובות מסוימות שסופקו,²¹⁷ והכל כדי להגביר את השקיפות בהליך המינוי.</p> <p>ההצדקה לרפורמה בהליך המינוי נעוצה, כפי שמתואר בדברי ההסבר באתר משרד המשפטים הקנדי, בצורך העליון שראתה הממשלה בביסוס אמון הציבור של הקנדים בבית המשפט העליון באמצעות חיזוק עצמאותה של מערכת המשפט ותוך בחירת מנגנון מינוי שופטים העולה בקנה אחד עם עצמאות כאמור, תוך שהוא מגלם עקרונות של פתיחות, שקיפות ואחריות.</p>	<p>(3) שיטת מינוי שופטים</p>
--	-------------------------------------

²¹⁵ מעיון באתר משרד המשפטים הקנדי <https://www.fja-cmf.gc.ca/scc-csc/2022/biographies-eng.html> עולה כי גם המינוי של חברי הוועדה שמונו בידי שר המשפטים נעשה על רקע מקצועי. כך למשל, מונה מי שהיה התובע הכללי ודיקן פקולטה למשפטים, נשיא ומנכ"ל קרן הנשים הקנדית ונשיא בית משפט לשעבר.

²¹⁶ לוריא לעיל ה"ש 14, בעמ' 90-89; Julia Amelio, Supreme Court Appointment Process and the Prime Minister of the Day <https://www.constitutionalstudies.ca/2019/06/supreme-court-appointment-process-and-the-prime-minister-of-the-day/?print=print>.

²¹⁷ מעיון באתר משרד המשפטים הקנדי עולה כי השאלות הן שאלות מקצועיות. ראו: <https://www.fja-cmf.gc.ca/scc-csc/2022/nominee-candidat-eng.html>.

	קנדה
<p>בהליך המינוי חלים לא מעט כללים לא פורמליים, בכללם דומיננטיות השיקול המקצועי, והכלל שלבית המשפט העליון מתמנה בדרך כלל שופט מערכאות נמוכות יותר/ חבר בלשכת עורכי דין במשך לפחות עשר שנים.²¹⁸ המועמדים נבחרים לפי קריטריונים מסויימים הקשורים ליכולת, ניסיון ואופי (למשל כיבוד הזולת).²¹⁹</p>	<p>(4) מי ממונה לשפיטה? (תנאים וכישורים)</p>
<p>הכהונה נמשכת עד לפרישת השופט או עד גיל 75. ניתן להדיח שופט בשל חוסר יכולת או בעקבות התנהגות פסולה, וזאת לפי הצהרת המושלת הכללית של קנדה (נציגת המלוכה) בפני שני בתי הפרלמנט הקנדי.²²⁰</p>	<p>(5) סוף כהונה והליכי הדחה</p>
<p>מינוי נשיא בית משפט בקנדה נעשה ע"י המושלת הכללית של קנדה, בעצת הקבינט. ראש הממשלה מגיש עצתו ביחס למינוי לקבינט. לפי המסורת, נשיא בית המשפט ממונה מקרב שופטי בית המשפט.</p>	<p>(6) מינוי נשיא</p>
<p>הממשלה התחייבה, לאחר גיבוש הרשימה בידי הוועדה המקצועית, להתייעץ עם נשיא בית המשפט העליון של קנדה, עם התובעים הכלליים במחוז, השרים הרלבנטיים, מבקרי מערכת המשפט וכן עם חברי הוועדה המתמדת של בית הנבחרים למשפט וזכויות אדם וועדת הסנאט המתמדת לעניינים משפטיים וחוקתיים. על סמך התייעצויות אלה והמלצת שר המשפטים ויו"ר הוועדה המייעצת, יבחר ראש הממשלה את המועמד. בכל חמש הפעמים שבהן העבירה הוועדה את המלצותיה – אומצו המלצות הוועדה בידי ראש הממשלה.²²¹</p>	<p>(7) מנהגים נוספים הנוגעים להליך המינוי</p>

²¹⁸ The Canadian Judicial System, מתוך אתר בית המשפט העליון של קנדה, <https://scc-csc.ca/COURT-COUR/SYS-ENG.ASPX>.

²¹⁹ מתוך אתר הנציב לעניינים פדרליים משפטיים בקנדה, <https://www.fja.gc.ca/appointments-nominations/committees-comites/guidelines-lignes-eng.html#AppendixA>.

²²⁰ About the Judges, מתוך אתר בית המשפט העליון של קנדה, <https://scc-csc.ca/JUDGES-JUGES/ABOUT-APROPOS-ENG.ASPX>.

²²¹ המינוי האחרון של שופט לבית המשפט העליון נעשה ביום 26.8.22 של כב' השופטת מישל אובונסווין (Michelle O'bonsawin) לפי המלצות הוועדה, בדומה לארבעת המינויים האחרונים החל משנת 2016. ראו: <https://www.fja- cmf.gc.ca/scc-csc/2022/index-eng.html>.

שבדיה	
	
<p>(1) מבנה משטרי</p> <p>משטר פרלמנטרי ומונרכיה חוקתית. ממשל ברובד אחד (המושגים ממשלה וקבינט חופפים) אך שר בממשלה מנוע מלכהן במקביל כחבר פרלמנט.²²² המסורת השוודית מעניקה סמכויות אדמיניסטרטיביות לגופים אדמיניסטרטיביים עצמאיים, בנפרד מהשלטון המרכזי.²²³</p>	
<p>(2) מבנה מערכת המשפט</p> <p>מערכת המשפט מורכבת מבתי משפט רגילים (אזרחי ופלילי) ומבתי משפט אדמיניסטרטיביים. שתי מערכות משפט אלו מורכבות כל אחת משלוש ערכאות. עצמאות הרשות השופטת בשוודיה מעוגנת בחוקה. הממשלה או הפרלמנט לא רשאים להתערב בהחלטות שיפוטיות, לרבות בהחלטות הקשורות לסמכות של רשות ציבורית.²²⁴ החוקה השבדית מאפשרת להתגבר על ביטול סעיפי חוק שמתנגשים עם חוק בסיסי/ חוקתי, אך בית המשפט רשאי בכל זאת לבטל את הסעיף בתנאים מסוימים.²²⁵</p>	
בית משפט עליון	

²²² ליאור בן דוד, לעיל ה"ש 57, בעמ' 1 ו-21.
²²³ Prof. Wim Voermans and Dr Pim Albers, Councils for the Judiciary in EU Countries (European Commission for the Efficiency of Justice), בעמ' 19.
²²⁴ פרק 11, ס' 2 ו-7 ל-Swedish Instrument of Government, <https://www.encj.eu/images/stories/pdf/judiciaries/voermansalberscouncilsforthejudiciayintheeu.pdf> ;
²²⁵ The Constitution of Sweden, Ministry of Justice, Sweden, <https://www.government.se/49b75a/contentassets/7b69df55e58147638f19bfd1b0984f97/the-constitution-of-sweden>.
²²⁵ Swedish Instrument of Government, לעיל ה"ש 231, בפרק 11, ס' 14.

שבדיה		
(3)	שיטת מינוי שופטים	הממשלה בוחרת את השופטים, על פי שיקולים אובייקטיביים בלבד. ²²⁶ זאת בהתבסס על הצעה של ועדה מייעצת המורכבת מחמישה שופטים (בהווה או בעבר), שני עורכי דין, כולם נבחרים ע"י הממשלה, ושני נציגי ציבור שנבחרים ע"י הפרלמנט. ²²⁷ לפי החקיקה השוודית, הממשלה לא מחויבת ליישם את המלצות הוועדה. כאשר הממשלה מבקשת למנות שופט שלא הוצע על ידי הוועדה, הממשלה חייבת לתת הזדמנות לוועדה להביע את עמדתה. ²²⁸
(4)	מי ממונה לשפיטה? (תנאים וכישורים)	בעל אזרחות שוודית, ²²⁹ אשר עבר את הבחינה המקצועית הנדרשת למשרה שיפוטית, אותה יצרה הממשלה. ²³⁰
(5)	סוף כהונה והליכי הדחה	לא ניתן לפטר שופטים, אלא בשל עבירה פלילית או בעקבות גיל פרישה (65). ²³¹
(6)	מינוי נשיא	ע"י הממשלה, ²³² מקרב שופטי בית המשפט העליון. ²³³

שווייץ		
(1)	מבנה משטרי	פדרציה חוקתית המחלוקת ל-26 קנטונים (אזורים) בעלי אוטונומיה נרחבת.

²²⁶ שם, בפרק 11, ס' 9; ד"ר אסף שפירא טען בעבר כי משרד המשפטים והשופטים מגבשים יחד רשימת מועמדים, כאשר בפועל שופטי העליון מגבשים בעצמם רשימת מועמדים ומוסרים אותה לשר המשפטים, ולרוב הוא מקבל את ההמלצות ומעבירן לממשלה (אך לעיתים מנהל מו"מ עם השופטים בנוגע להמלצות). ד"ר אסף שפירא, הליכי מינוי שופטים – מבט השוואתי (המכון הישראלי לדמוקרטיה, 2012), <https://www.idi.org.il/parliaments/7961/7977>.

²²⁷ Questionnaire of the Special Rapporteur on the independence of judges and lawyers, <https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Issues/Judiciary/JudicialCouncils/Sweden.docx>.

²²⁸ ס' 11 ל-Act (2010: 1390) on the appointment of ordinary judges (בשוודית), https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/lag-20101390-om-utnamning-av-ordinarie-domare_sfs-2010-1390.

²²⁹ Swedish Instrument of Government, לעיל ה"ש 231, בפרק 11, ס' 9.

²³⁰ פרק 3, חלק 4 לקוד השוודי לפרוצדורה שיפוטית בתרגומו לאנגלית בכתובת: https://www.government.se/contentassets/a1be9e99a5c64d1bb93a96ce5d517e9c/the-swedish-code-of-judicial-procedure-ds-1998_65.pdf.

²³¹ Swedish Instrument of Government, לעיל ה"ש 231, בפרק 11, ס' 5; The Constitution of Sweden, לעיל ה"ש 231.

²³² הקוד השוודי לפרוצדורה שיפוטית, לעיל ה"ש 237.

²³³ הודיה קין, לעיל ה"ש 12, בעמ' 7.

שווייץ

<p>(2) מבנה מערכת המשפט</p>	<p>בשווייץ יש הבחנה בסיסית בין המשפט הפרטי (המסדיר את היחסים בין הפרטים) לבין המשפט הציבורי (המסדיר את היחסים בין הפרט למדינה). במסגרת רפורמה במערכת המשפטית הפדרלית בשווייץ, נוספו לצד בית המשפט העליון הפדרלי בשווייץ בית המשפט הפדרלי לעניינים מנהליים; בית המשפט הפלילי הפדרלי; ובית המשפט הפדרלי לפטנטים. בית המשפט העליון הפדרלי משמש כבית המשפט הסופי לערעורים בכל הקשור למשפט פרטי ולמשפט פלילי, ולרוב העניינים של המשפט הציבורי. באשר לבתי המשפט של הקנטונים, מבנה בתי המשפט בכל הקנטונים זהה. בכל הקנטונים יש בתי משפט של ערכאה נמוכה אשר עוסקים במשפט פרטי ובמשפט פלילי (בחלקם יש ערכאה נפרדת המתמחה בפלילי), ובדרך כלל הם נקראים בתי משפט מחוזיים. בכל הקנטונים יש בתי משפט לערעורים. כחלק מהחוק הפדרלי, כל הקנטונים חייבים למנות בתי משפט לעניינים מנהליים, אשר דנים בעניינים הקשורים למשפט ציבורי. בעוד שחלק מהקנטונים מינו בית משפט לעניינים מינהליים, אחרים מינו את בתי המשפט לערעורים כבתי משפט לעניינים מינהליים.²³⁴</p>
בית משפט העליון הפדרלי (לערעורים)	
<p>(3) שיטת מינוי שופטים</p>	<p>רוב רגיל על ידי שני בתי פרלמנט: מועצת הקנטונים (בה נבחרים בבחירות ישירות שני חברים מכל קנטון – אזורי הבחירה במדינה) והמועצה הלאומית בה נבחרים בבחירות אזוריות באופן יחסי לגודל האזור. זאת, לפי המלצה של ועדה פרלמנטרית שמסננת מועמדים לפי השתייכות מפלגתית. הוועדה מייצגת את יחסי הכוחות הפוליטיים בפרלמנט.</p>
<p>(4) מי ממונה לשפיטה? (תנאים וכישורים)</p>	<p>לפי הדרישות הפורמליות, כדי להיות ממונה לשפיטה בבית משפט פדרלי על המועמד לעמוד בדרישות הבאות – בעל זכות הצבעה ומעל גיל 18. עם זאת, יש לציין כי הסוגיה של מינוי הדיוטות לשופטים מצויה במחלוקת ציבורית.²³⁵</p>

²³⁴ Benjamin Suter, לעיל ה"ש 163, בעמ' 271-272.
²³⁵ שם, בעמ' 276-277.

שווייץ

(5)	סוף כהונה והליכי הדחה	הכהונה קצובה לשש שנים, אך ניתן לשוב ולמנות את אותם השופטים. יציאה לקצבה היא בגיל 68. לשופטים בשווייץ אין קביעות, אך ניתן לטעון שיש להם "קביעות דה פקטו". שופטי בית המשפט העליון הפדרלי חסינים מדין משמעתי, ובהתאם לא ניתן להעביר אותם מתפקידם. לצד זאת, מצופה שאם הם נהגו בהתנהגות שאינה הולמת את תפקידם הם יעזבו את התפקיד מיוזמתם. ²³⁶
(6)	מינוי נשיא	נשיא בית המשפט העליון הפדרלי בשווייץ ממונה על ידי הפרלמנט הפדרלי על בסיס הצעה של השופטים של בית המשפט העליון לתקופה של שנתיים עם אופציה להיבחר מחדש לתקופה של שנתיים נוספות בלבד. ²³⁷
(7)	מנהגים נוספים הנוגעים להליך המינוי	מהתכתבות שהגיעה לידינו בין חוקר שווייצרי לחוקר ישראלי בתחום מינוי שופטים, עולה כי לא ניתן להבין את הכללים הפורמליים בשווייץ בלי להכיר את התרבות הדמוקרטית שלה, הפלורליזם של הכוחות הפוליטיים האופי וההסכמה חוצת הגבולות של הפוליטיקה השווייצרית.

²³⁶ שם, בעמ' 291-298.

Answers Switzerland Questionnaire "the role of Court Presidents", ²³⁷

נספח ב: פסקת התגברות – קנדה, פינלנד ומדינת ויקטוריה (אוסטרליה)

פסקת ההתגברות היא רכיב אחד במודל ביקורת שיפוטית הנקרא בספרות "ביקורת שיפוטית חלשה" או "המודל הדיאלוגי". במודל זה, "המילה האחרונה" בשיח החוקתי היא של הדרג הנבחר - הפרלמנט ולא של ערכאה שיפוטית.²³⁸ במסגרת מודל ביקורת שיפוטית זה בית המשפט מוסמך להכריז על בטלות חקיקה מחמת סתירתו את החוקה, אך הפרלמנט יכול לנקוט פעולה אשר תשיב את החוק לספר החוקים. יש התופסים את מודל הביקורת השיפוטית החלשה כמודל שיוצר דיאלוג בין הרשות השופטת לבין הרשות המחוקקת ביחס לפרשנות חוקתית ובכך מפחית את הקושי האנטי רובני.²³⁹ נציין שבספרות עולה השאלה אם השימוש בפסקת ההתגברות על ידי המחוקקים אכן עוסקת במחלוקת על פרשנות חוקתית של זכויות אדם ולא רק במתן אפשרות לקידום מדיניות על אף הפגיעה בזכויות האדם. לפיכך, למרות הטעון התיאורטי לעניין השיח החוקתי בין הרשויות, יש צורך בבחינה אמפירית האם השימוש בפסקת ההתגברות אכן מוביל לכך.

להלן נציג את שלוש הדוגמאות המוכרות מהעולם לאימוץ פסקת ההתגברות – קנדה, פינלנד ומדינת ויקטוריה שבאוסטרליה.

קנדה:

בחוקת קנדה מעוגנת פסקת התגברות המאפשרת לפרלמנט לחוקק חוק, ברוב רגיל, המתגבר על ההגנה על זכויות אדם הקבועות בחוקה.

פסקת ההתגברות מעוגנת בסעיף 33 לצ'רטר זכויות האדם הקנדי. הוראה זו מאפשרת לפרלמנט הפדרלי או לגוף המחוקק של פרובינציה לקבוע, כי חוק מסוים יעמוד בתוקפו למשך חמש שנים (ולאחר כך את ההוראה המתגברת לתקופה של חמש שנים בכל פעם), גם אם הוא עומד בסתירה לסעיפים קונקרטיים בצ'רטר (ובכלל זה חופש המצפון, הדת, הביטוי, ההתאספות וההתאגדות, הזכויות המשפטיות והזכות לשוויון (שלא קשורה למגדר)). כאמור, מנגנון ההתגברות לא חל על כל החוקה. כך, יש הוראות שמונעות התגברות על ההוראות החוקתיות המתייחסות להענקה שוויונית של זכויות לגברים ונשים, לזכויות בני האומות הראשונות והזכות לבחור ולהיבחר. כמו כן, מנגנון ההתגברות אינו חל על ההוראות המשטריות של החוקה.

השימוש בפסקת ההתגברות בקנדה אינו דורש רוב מיוחד, ונדרש רק ציון מפורש שהחקיקה או חלק ממנה, יכול לעמוד בתוקפו, על אף סעיפי הצ'רטר. במסגרת השימוש בפסקת ההתגברות **לא נדרש לציין בחקיקה המתגברת מה הן ההוראות המפורשות עליהן מבקשים להתגבר מתוך רשימת ההוראות עליהן ניתן להתגבר**. הוראת ההתגברות יכולה להיקבע בחוק מראש או בדיעבד – כלומר, לאחר שבית המשפט כבר הכריז על חוסר תאימות בין החוק לחוקה. לאחר תום תוקפה של ההתגברות, החוק ממשיך לעמוד בתוקף בדרך הרגילה, ורק מוסרת ממנו החסינות מביקורת שיפוטית.

מהספרות עולה כי בעת אימוצו של מנגנון ההתגברות מעצביו צפו שיעשה בו שימוש מועט בלבד (פירוט השימושים שנעשו עד היום בפסקת ההתגברות מופיע להלן). כך, הם הסבירו שהמנגנון נועד רק למקרים

²³⁸ יניב רוזנאי, ביקורת חוקתית: התפתחות, דגמים והצעה לעיגון הביקורת השיפוטית בישראל 60-63 (המכון הישראלי לדמוקרטיה, מחקר מדיניות 154, 2021).

²³⁹ Rosalind Dixon, The Supreme Court of Canada, Charter Dialogue, and Deference, 47 Osgoode Hall Law Journal 235 (2009).

חריגים בהם פסיקתו של בית המשפט תהיה בבירור כזו שעומדת בניגוד לאינטרס הציבורי. כמו כן, הציפייה הייתה שתהיה בקרה ציבורית משמעותית על הפעלתו של מנגנון ההתגברות.

הדיון בהכללתה של פסקת ההתגברות בצ'רטר עורר ויכוח ציבורי בשעתו. על רקע האמור, במסגרת הליך גיבוש ההסדר, הוחרגו ממנו, כאמור, זכויות מסוימות אשר תחילה הייתה כוונה להחיל עליהן את ההסדר. המחלוקת הציבורית בעניין פסקת ההתגברות מלווה את הציבור בקנדה גם היום, ויש הקוראים לביטולו של המנגנון כולו.

מבדיקה שערכנו עולה, כי **הממשלה הפדרלית הקנדית לא עשתה עד היום שימוש בפסקת ההתגברות, והשימוש בה נעשה ברמת הפרובינציות בלבד** (עם חקיקתה, היה ניסיון מחאתי של קוויבק, אשר התנגדה לצ'רטר, לחוקק את כלל חוקיה תוך שימוש בפסקת ההתגברות, לרבות שינוי כל החוקים שהיו תקפים בה באותה העת, אך מהלך זה לא צלח).

להלן נסקור בתמצית את אחת-עשרה הסוגיות שבהן נעשה שימוש במנגנון ההתגברות בפרובינציות לאורך השנים:

1. בשנת 1982 יוקון עשתה שימוש בפסקת ההגבלה בנושא הרכבן של ועדות תכנון ובנייה. החוק כלל הוראה שחייבה מתן עדיפות לנציגי האומות הראשונות בהרכבן של ועדות תכנון ובנייה והיה חשש שבית המשפט יפסול את ההוראה בגלל שהיא פוגעת בשוויון. בסופו של יום החוק נחקק אך לא נחתם ופורסם בספר החוקים, ולא נערכה לגביו ביקורת שיפוטית.
2. בשנת 1986 נחקק בססקצ'וון חוק שחייב עובדים שובתים לחזור לעבודה. החוק נחקק אחרי שבית המשפט לערעורים של ססקצ'וון קבע שהוראות חוק המחייבות עובדים שובתים לחזור לעבודה עומדות בניגוד לצ'רטר. שנה לאחר חקיקת החוק, בית המשפט העליון של קנדה הפך את ההחלטה וקבע שההוראות שנפסלו הן חוקתיות.
3. בשנת 1986 קוויבק חוקקה שורה של חוקים העוסקים בתוכניות פנסיה למורים. החשש היה כי בית המשפט יפסול הוראות המעניקות זכאות לתוכניות פנסיה מסוימות רק למורים שעברו מהעסקה על ידי הכנסייה להעסקה במוסדות אחרים ותוך הבחנת גיל בין נשים וגברים (ההוראות נחקקו להבנתנו בהתבסס שיקולים אקטואריים וכלכליים). הוראת ההתגברות הוארכה מאז חקיקתו של החוק שבע פעמים.
4. בשנת 1986 קוויבק חוקקה שורה של חוקים העוסקים ברפורמה במערכת החינוך והיה חשש כי בית המשפט יפסול ניהול ומימון בתי ספר על בסיס דתי. החקיקה הייתה חלק מרפורמה במערכת החינוך הציבורית בקוויבק אשר הפכה ממערכת חינוך על בסיס דת למערכת על בסיס שפה. שינוי מערכת החינוך היה ביוזמת הממשלה של קוויבק וכלל גם תיקון לחוקה. השימוש בפסקת ההתגברות נועד לאפשר את היישום ההדרגתי של השינוי, והיא הוארכה חמש פעמים.
5. בשנת 1986 קוויבק חוקקה חוק בנושא זכאות להטבות בתחום החקלאות. השימוש בפסקת ההתגברות נבע מהחשש שבית המשפט יפסול הטבות שהיו מיועדות רק לחקלאים בגילאים 18-40 (שהיו מבוססות על נימוקים אקטואריים וכלכליים). ההתגברות הייתה בתוקף עד 1987.

6. בשנת 1988 קוויבק חוקקה מחדש חוק שקבע ששלטים מסחריים צריכים להיות רק בשפה הצרפתית. החוק המקורי נפסל על ידי בית המשפט העליון הקנדי בשל פגיעתו הלא מידתית בחופש הביטוי. ההתגברות הייתה בתוקף עד שנת 1993.
7. בשנת 2000 אלברטה חוקקה חוק של אי הכרה בנישואין חד מיניים והשתמשה בפסקת ההתגברות מראש, מחשש שבית המשפט יפסול חוק שאינו מכיר בנישואין חד מיניים בשל פגיעתו בשוויון, או שבית המשפט יחייב הכרה בנישואין חד מיניים. לחקיקה לא הייתה משמעות מעשית אלא סמלית בלבד, מאחר שההכרה בנישואין מוסדרת בקנדה ברמה הפדרלית ומדינות אינן יכולות לסרב להכיר בנישואים של מי שכשיר להתחתן על פי חקיקה פדרלית. ההתגברות הייתה בתוקף עד 2005, והחוק עצמו בוטל בשנת 2014.
8. בשנת 2018 ססקצ'וון חוקקה חוק שאפשר למדינה לממן חינוך של תלמידים שאינם קתולים בבתי ספר קתוליים ופרוטסטנטיים. ההתגברות הייתה בתגובה להכרעה של בית המשפט אשר פסל את המדיניות האמורה. המדיניות של ססקצ'וון אושרה על ידי ערכאת הערעור כך שהרשות המבצעת לא נדרשה להפעיל בסופו של יום את ההתגברות.
9. בשנת 2019 קוויבק חוקקה חוק האוסר על עובדי מדינה לעטות סמלים דתיים בעת הפעלת סמכותם ועל קבלה או מתן שירותים ציבוריים תוך כיסוי פנים. סמלים דתיים הוגדרו בחקיקה באופן רחב כך שהם כוללים גם סמלים ש"נחשבים באופן סביר" לסמלי דת. החובה שלא לעטות סמלי דת הונהגה רק ביחס לעובדים חדשים ואינה חלה על עובדי מדינה שעבדו בשירות הציבורי בטרם קבלתו של החוק וזאת מכיוון שהשימוש בפסקת ההתגברות יכול להיות פרוספקטיבי בלבד. כמו כן, שירות ציבורי הוגדר באופן רחב כך שהוא כולל גם את התחבורה הציבורית ובתי הספר הציבוריים. הוראת ההתגברות לגבי חוק זה עודה בתוקף.
10. בשנת 2021 אונטריו חוקקה חוק היוצר מגבלה על גובה ההוצאה על תעמולת בחירות של צדדים שלישיים. החוק אוסר על כל אדם או גוף פרטי להוציא מעל 100 אלף דולר בסמוך לפני ובמהלך מערכת בחירות. כמו כן, הוא אוסר להוציא סכום של מעל 600 אלף דולר בתקופת ששת החודשים לפני הבחירות. בשנת 2018 הוגשו עתירות כנגד החוק, ועוד בטרם ניתן פסק דין הוארכה התקופה שבה אין להוציא סכום של מעל 600 אלף דולר לשנה לפני הבחירות, מבלי לעדכן את תקרת ההוצאות המותרות. הערכאה הדיונית הראשונה קבעה שהחוק אינו חוקתי. יומיים לאחר קביעה זו החוק חוקק מחדש יחד עם סעיף שנקבעו במסגרתו הוראות שאפשרו להפעיל את פסקת ההתגברות במקרה הצורך. החוק אינו מגביל את הוצאות הממשלה ונראה שהוא כוון נגד האיגודים הפוליטיים שבאופן מסורתי מתנגדים לממשלות שמרניות. הוראת ההתגברות לגבי חוק זה עדיין בתוקף.
11. בשנת 2022 קוויבק חוקקה חוק העוסק במעמד השפה הצרפתית. חקיקה זו מגיעה על רקע המתח ביחס לשימור התרבות הייחודית של קוויבק ושל השפה הצרפתית. בפסק הדין בעניין פורד בשנת 1988, פסק בית המשפט העליון ששימור השפה הצרפתית מהווה תכלית המצדיקה פגיעה בזכויות. מאז פסק הדין השאלה המרכזית בנושא היא שאלה של מידתיות הפגיעה, ולרוב ממשלת קוויבק אינה מחוקקת חוקים שנפסלו על רקע פגיעה לא מידתית בדוברי שפות שאינן צרפתית. בחקיקה משנת 2022 נקבע עקרון עליונותה של השפה הצרפתית כעקרון על-חקיקתי הגובר על עקרונות משפטיים אחרים; שהשפה הצרפתית חייבת להיות השפה הדומיננטית בכל שלט במרחב הציבורי; שארגונים, כולל תאגידים פרטיים, שלהם 25 עובדים ומעלה יחויבו לתקשר עם עובדים ועם לקוחות

בצרפתית (מותר לתקשר גם באנגלית); שר המשפטים רשאי לאסור על בתי המשפט של קוויבק ועל בתי משפט עירוניים לדרוש דו-לשוניות כתנאי להגשת מועמדות לשיפוט פרובינציאלי; נקבע שהחל ממאי 2023 מהגרים שאינם דוברי צרפתית, ואשר עד כה קיבלו מהממשלה שירותים שונים גם בשפות אחרות יקבלו שירותים רק בצרפתית; וכן הוקמה משטרת השפה הצרפתית. ההתגברות האמורה עדיין בתוקף.

פינלנד :

מנגנון ההתגברות הפיני הוא מנגנון שמאפשר לחוקק הוראת חוק הנוגדת את החוקה. חקיקה מתגברת צריכה לעבור מסלול זהה למסלול של תיקון החוקה הפינית. ההוראות אף מופיעות באותו הסעיף בחוקה, סעיף 73.

סעיפי הנוקשות בחוקה הפינית משמעותם כי על התיקון להתקבל ברוב רגיל בפרלמנט ואז ברוב של שני שליש בפרלמנט העוקב, או במסלול הדחוף, ברוב של חמש שישיות של הפרלמנט לשאלת הדחיפות ולאחר מכן ברוב של שני שליש באותו הפרלמנט. מהספרות עולה, כי הרקע לחקיקת מנגנון ההתגברות נגע לשליטה זרה רוסית על פינלנד בתחילת המאה ה-20.

בנוסף, יש ליתן את הדעת לכך שמנגנון הביקורת החוקתית בפינלנד שונה מהמקובל במדינות אחרות. בטרם חקיקתו של חוק נערכת בחינה חוקתית שלו על ידי המועצה למשפט חוקתי, תוך מעורבות משמעותית של מלומדים. לאחר מכן, אחרי שהפרלמנט מחוקק חוק, לנשיא יש שיקול דעת אם לחתום על החוק על מנת להכניסו לתוקף. במסגרת שיקול דעת זה הנשיא רשאי לבקש חוות דעת על החוקתיות של החוק מבית המשפט העליון. בנוסף, לבית המשפט יש סמכות לבצע ביקורת שיפוטית חוקתית.

ויקטוריה (אוסטרליה) :

אוסטרליה היא מדינה פדרלית ומדינת ויקטוריה היא אחת מהמדינות המרכיבות אותה. באוסטרליה, ובמדינת ויקטוריה, יש סמכות לביקורת שיפוטית על חקיקה העומדת בסתירה לחוקה, אך החוקה עצמה אינה כוללת מגילה של זכויות אדם. בשנת 2006 נחקק בוויקטוריה צ'רטר לזכויות אדם ואחריות (Charter of Human Rights and Responsibilities), שעוגן ברמת חקיקה, ללא מתן סמכות מפורשת לביטול חוק הסותר את הצ'רטר. תחת זאת, הצ'רטר הסדיר ביקורת שיפוטית "מרוככת" בלבד (במודל המוכר בבריטניה וניו זילנד), בדרך של הצהרה שיפוטית לפיה הוראת החוק הנבחנת אינה בתאימות לזכות הקבועה בצ'רטר. סעיף 31 לצ'רטר מורה כי הפרלמנט של ויקטוריה רשאי להצהיר בלשון מפורשת בחוק כי חוק זה יעמוד בתוקפו על אף אי-תאימותו לזכויות אדם הקבועות בצ'רטר או על אף כל הוראה אחרת בצ'רטר. על חבר הפרלמנט המציג הצעת חוק הכוללת הצהרת אי-תאימות כאמור לנמק בהצהרה מה הן בנסיבות יוצאות הדופן שמצדיקות את הכללתה של הוראת אי התאימות בהצעה, כאשר הצ'רטר קובע במפורש ומדגיש כי הכוונה היא שהצהרת אי-תאימות תינתן בנסיבות יוצאות דופן בלבד. תוקפה של הוראת התגברות כאמור אמנם מוגבל למשך זמן מקסימלי של חמש שנים מיום תחולתה, אך הפרלמנט רשאי לחוקק מחדש באופן חוזר ונשנה.

נספח ג: מדינות שבהן נדרש רוב מיוחס בהכרעת בית המשפט העליון

טבלאות נלקחו מתוך עבודת מחקר : (2019) [Eric Chan, Judicial Review and Supermajority Voting Rules](#)

Table 1: Adoption of Supermajority Rules

	Thresholds	Adopted Years	Applied in	Prescribed in
Afghanistan	Two-Thirds	2005	All Jurisdictions	Legislation
Costa Rica	Two-Thirds	1938	Annuling Statues	Legislation
Chile	Four-Fifths	2005	Annuling Statues <i>a posteriori</i>	Constitution
Czech	Nine Out of Twelve	1993	Annuling Statues	Legislation
El Salvador	Unanimity	1984	Annuling Statues	Legislation
Lebanon	Seven Out of Ten	1993	All Jurisdictions	Legislation
Mexico	Eight Out of Eleven	1994	Annuling Statues	Constitution
Morocco	Two-Thirds	2014	All Jurisdictions	Legislation
Nicaragua	Six Out of Nine	1990	All Jurisdictions	Internal Rule
Peru	Six Out of Nine	1979	Annuling Statues	Legislation
Russia	Two-Thirds	1994	Constitutional Interpretation and Annuling Statues	Legislation
South Korea	Two-Thirds	1948	All Jurisdictions	Constitution
Taiwan	Three-Fourths	1958	Constitutional Interpretation and Annuling Statues	Legislation

Table 2: Countries Lowering the Voting Thresholds in Judicial Review

	Supermajority Rules (Adopted Years)		Lower Thresholds (Changed Years)	
Afghanistan	Two-Thirds (2005)		Simple Majority (2017)	
Costa Rica	Two-Thirds (1939)		Absolute Majority (1989)	
El Salvador	Unanimity (1984)		Four-Fifths (1989)	
Peru	Six out of Nine (1979)	Six out of Seven (1996)	Five out of Seven (2001)	
Taiwan	Three-Fourths (1958)		Two-Thirds (1993)	Absolute Majority (2022)